

Brassói Lapok

XL. évfolyam
186 szám.

Főszerkesztő:
Szele Béla dr.

Szombát

1934. évi augusztus 18

ELŐFIZETÉSI ARAK: Belföldre: Brassóban a kézbesítő kézbesítési díjával és a pénzbeszedő inkasszó-díjával egyetemben 70 lej, máshol 74 lej. — Ha az előfizető közvetlenül a kiadóhivatalnak fizet, az előfizetési díj 68 lej. — Postai kézbesítéssel és közvetlenül a kiadóhivatalnak fizetve, az előfizetési díj havonta 60 lej. — Külföldre: negyedévre 300 lej, félévre 600 lej, egész évre 1200 lej. — Magyarországon negyedévre 12 pengő, félévre 24 pengő, egész évre 48 pengő. — HIRDETÉSEK díja hirdetési oldalon 5 lej, páros (bal) szövegoldalon 6 lej, páratlan (jobb) szövegoldalon 8 lej négyzetcentiméterenként, Hirdetési díjak előre fizetendők. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Braşov, Str. Regele Carol 56-58. Telefonszámok: kiadóhivatal 82., szerkesztőség 83.

MA: LÁSSUK MEZŐTELEGDET!

Rés a legörökebb emberi internacionálén

Irta:
Finta Zoltán

Az erdélyi orvosok, többségiek és kisebbségiek egyaránt, faji és felekezeti viszonyaikra való tekintet nélkül az elmúlt napokban egytől-egyig megkapták a berlini orvosi továbbképző akadémia citromsárga papírra, gyönyörű tűzőld betűkkel nyomtatott felhívását, amely közli, hogy a fentnevezett testület 1934 októberében nemzetközi orvosi továbbképző tanfolyamot tart Berlinben.

Mellőzzük annak ismertetését, hogy milyen előadások lesznek ezen a nemzetközinek hirdetett továbbképző tanfolyamon, kurzusonként 50-80 márkás tandíj ellenében. A felhívásnak legérdekesebb része a nyomtatott szöveg alulról számított hatodik sorában kezdődik, ahol is adatik tudtára az egész világnak, hogy:

„A tanfolyamon résztvehetnek: árjászámítású német állampolgárságu orvosok, valamint külföldiek is.”

Alljunk meg s ne is olvassuk tovább ezt a nyomtatványt!...

Nem lehet kétséges, hogy amíg fajok, birodalmak, kultúrák semmisültek meg a történelem óceánjának hullámvérésében, addig az emberi sorsközösségek pillanatnyi és alkalmasszerű alakulatait eddig és talán mind az idők végeztéig csak egyetlen nagy és örök közösség, a szenvedők internacionáléja élte túl.

És ebben — minő gyalázat! — benne van a születés jogán a legutolsó, legsenevesebb afrikai bushmann, a teremtsének ez a származás, férgszerű kreatúra és benne van — arcpirítól — a jó Isten nagy és tarka állatkertjének legbüszkébb, legmagasabbrendű és mint ilyen, legöntudatosabb duvadja: az „árja” is. Milyen természetes és milyen végzetesen emberi ez!...

A kolera, a pestis, a spanyolnátha, a lepra nem ismerik a mesterségesen és nagy fáradsággal kiagyalt fajelmélet elkülönítő határmezsgyéit.

A Koch-féle bacillusnak is tökéletesen mindegy, latin tüdőbe fészkel-e be magát, avagy a maga nemében éppolyan büszke angolszászába. A tífusz kis pálcikáinak tökéletesen mindegy, vajjon barnainges-e az az illető, akinek nyálkahártyáin megtelepszik, vagy pedig baromvár alig egy paraszthajszállal magasabb értékű kinai kuli. És a vérhaj kecses, dugóhúzószzerű kórokozójának, a Spirocheta Pallidának sem jut eszébe, hogy nemes spanyol hidalgó, avagy még nemesebb árja népvészir piros vérébe fészkel-e be magát.

A szenvedés emberi végzet és éppoly emberi kötelesség a születés és a halál kikerülhetetlen pillanatai közé ékelődött élettartamot mentől jobban mentesíteni a kínok, jajok, kórások és nyavalyák szenvedésmennyiségétől.

Az orvostudomány, a gyakorlóorvos tudománya az a kard, amely szüntelenül hadakozik az emberre váró szenvedések örökösén hádiállapotban álló rajvonala ellen. Ennek a kardnak napról-napra fényesebbnek és élesebbnek kell lennie, hogy győzze a szent háborút az emberre leselkedő kínok és gyötrelmek támadásaival szemben. Erre való az ugynevezett orvosi továbbképző tanfolyamok, amelyek a megszerzett tudás pengéjét folytonosan élesebbre és fényesebbre köszörülik.

A berlini orvosi továbbképző akadémia bölcse fűfűrejeinek mára a véleménye.

Amint a sárka kis prospektus elárulja, amely véletlenül, de egészen találóan a gyűlölet és irigység hagyományos színetét viseli magán, a szenvedés ellen való tökéletesebb, kifinomultabb hadviselés ezután — árja privilégium, árja előjog lesz.

Ezt odaát, a berlini orvosi továbbképző akadémia környékén árjaelméletnek nevezik. Ez az elmélet, mint valami bethlehemi csillag, ma egy hatvanmillió népi firmamentumán igyekszik

Közzétették Hindenburg állítólagos politikai végrendeletét

A végrendelet első része a császárság mellett tesz hitvallást, a második része Hitler mozgalmát dicséri

A francia sajtó nem tartja hitelesnek a közzétett szöveget
Könnyebb autóbaleset érte Göring porosz miniszterelnököt

Berlin, augusztus 17.

Oscar von Hindenburg ezredes, az elhunyt elnök fia Papen volt alkancellár utján

lepecsételt borítékban eljuttatta Hitlerhez Hindenburg politikai végrendeletét.

A végrendelet átadásánál Papen közölte Hitlerrel, hogy

Hindenburg családja a végrendelet szövegét nyilvánosságra kívánja hozni.

Ehhez Hitler megadta hozzájárulását. Az elhunyt elnök végrendelete két részből áll.

Az első rész a világháború utáni Németország helyzetével foglalkozik és megismétlése azoknak az irányelveknek, amelyek Hindenburgnak 1919-ben megjelent „Életemből” című könyvében vannak. Hindenburg azt ajánlja, hogy

a hadsereg megmaradjon, erőit kell összefogni, úgyhogy rá lehessen építeni az új Németországot.

A második rész a belpolitikai helyzettel foglalkozik. Bevezetőjében hangsúlyozza Hindenburg, hogy irásának minden sorát az országért és a német népért való aggodás iratva vele.

Jelenleg — írja — a vad politikai szenvedély és az üres beszédek áradata öntötte el a német közéletet

s maga alá temette azokat az értékeket, amelyeket az ősök termeltek ki s amelyeket az utódok is szilárd alapnak tekintettek eddig. Most, látszólag, minden német hagyomány megszűnt.

Ez az áradat azonban el fog apadni s újra kiemelkedik a hullámokból az a szikla, amelyhez a német apák minden reményüket kötötték, amelyre felépítették a német nép legnagyobb erejét: a német császárságot.

A németégből nem pusztulhat ki az a remény, hogy a politikai szenvedélyek lecsillapodásával

újra ez a szikla lesz az, amelyre a né-

met nép építeni fog.

Politikai végrendeletét azzal zárja le Hindenburg, hogy élete legsötétebb órájában írja ezeket a sorokat, amikor azt hitte, hogy közel van már halálához. De tévedett, mert

életének új fejezete kezdődött 1925 tavaszán.

Csak a német nép kiapadhatatlan erőforrásába vetett hite bírhatta rá, hogy kétszer egymásután elvállalja az elnöki tisztséget. Életének ez az új fejezete volt a legnehezebb, mert a szétszilált és elkedvetlenedett német népet kellett új egységbe összekovácsolni.

A végrendelet kelte: május 11.

Külpolitikai tekintetben a legszörnyűbb szerződés terhe nehezedett az országra. Olyan szerződés, amely a német és az ország anyagi és erkölcsi erőit aknázza alá és megfélemedezett arról, hogy Németországnak a nyugati kultúra zászlóvivőjének kellene lenni. Ilyen körülmények között nehéz volt az új egység megteremtése.

Hitler Adolf kancellár és mozgalmata történelmi jelentőségű volt, mert az ország és a német nép belső egységének megteremtéséhez mutatta meg az utat.

Örönd, hogy még megérhette azt az időt, amely a német nép és az ország fokozatos megerősödését hozta magával és reményt nyújt arra, hogy a megteremtett egység erejével Németország be fogja töltöni történelmi hivatását.

Az irás keltezése: Berlin, 1934 május 11. Ezután már alig három hónapot élt Hindenburg, tehát, ha a politikai végrendelet autentikus,

csak éppen a június 30-iki események-re nem terjed ki. Egyébként

milyen más szövetségsége hatalma!

Ez nincs benne a berlini orvosi továbbképző akadémia toborzó nyomtatványának szövegében, csak éppen a sorok között húzódik meg.

Csak tartsák meg Berlinben ezt az orvosi továbbképző tanfolyamot az árjaság gondolatának jegyében!...

Ettől függetlenül, a történelmi szükségszerűség, amely tudvalevőleg az emberiség legnagyobb továbbképző tanfolyama, maga is megrendezi az időnként esedékes kurzusát, amely aztán a kimerülhetetlen tények okfejtésével magyarázza meg a hamis próféták és álmissziók tévtanításainak szuggesztívója alatt kinlódó, vergődő nagy néptömegeknek, árjának és nem árjának egyaránt, hogy különböző szintű ingekkel, pártamulettekkel és pártiradák tanácskozó termeiben kitermelt elméletekkel egyetlen született ember vállán sem lehet megkönnyíteni a pusztító létezés embertelenül súlyos keresztjét.

És addig is a kritizáló, józan emberi elme felhőrdülve él vétőjogával:

— Vigyázat mindarra, ami „Made in Germany”!

Ez a jelzés már régen nem a becsületes, megbízható és szolid árucikket jelzi az az emberi szellem örök versenyében.

mesterséges fényével elkápráztatni a józan értelmet. Mesterséges csillag ez az új bethlehemi csillag, de egyelőre elég a fénye ahhoz, hogy ott is megzavarja az elmék és szívek egyensúlyát, ahol az árja fajelmélet aranyzabályai nem kötelezőek és nem is érvényesek. Ne csodálkozzunk ezen. Ezt az újfajta bethlehemi csillagot égiszerű mázolóecsettel pingálták fel az európai öntudat égboltozatára, egyfelől többnek a kenyér és kereset biztonságától megfosztott tömegek számára. Hatásos trükk volt!...

Vigyázat!

Jellegzetesen „Made in Germany” ez az elmélet s annak minden politikai és szociális vonatkozású tantétele. Ott készült a nemzetiszocialista világnézet kísérleti műhelyében. Vigyázat! Vigyázat azért, mert az az árjelzés, akár az ipar, akár a szellem terméke volt rajta valamikor, az egyedülúdvözítő gyakorlat boldogabb éveiben, a „Made in Germany” minden versenytárral szemben a megbízható, szolid és becsületes portékát jelölte. Hogyan bizzunk azonban a német szellemi élet iparszerűen kitermelt legfrissebb portékáiban ma, amikor itt kézzelfoghatóan, szemmel láthatóan előttünk van a legfrissebb sütetű nemzetiszocialista szabadság, amely a szenvedők nagy internacionáléját is két táborra osztja, aszerint,

hogy ki árja és ki nem árja? Hát már odajutottunk őszinteség és szókimondás dolgában, hogy nyíltan és minden kertelés nélkül leszögezhetjük: a minden ember számára esedékes szenvedésmennyiségtől csak az árjának szabad menekülnie? A tudomány legújabb eredményei valóban csak árja előjogot képviselnek?

A Berlinben megtartandó orvosi továbbképző tanfolyam toborzó körirata kétségtelenül ezt látszik bizonyítani.

Ami azt jelenti, hogy az árjak esetében nincsen semmi baj, mert náluk a jövőben hasznosabban, célirányosabban és eredményesebben alkalmazzák a szenvedések mentesítésében olyan nagy szerepet játszó hallgatóságot, kopogtatót, lázmérőt, injekciós fecskendőt és végszükség esetén a műtőkést.

Aki pedig nem árja? Akik nem árják?

Azokat pedig, alkossák bár az emberiség egy tagadhatatlanul nagyobbik hányadát: latinokat, turániakat, sémitákat, hamitákat, sárgákat, rázbőrűeket, barnákat és minden keverékszíneket rája agyon a lepra, seperje el a pestis, tizedelje és semmisítse meg a kolera, sorvassza el a tuberkolózis, rothassza el elevenen a szifilisz és pusztítsa, sanyargassa, kinozza vígan, résztvevőtelennül, segítség reménye nélkül a többi kór, betegség és nyavalya és a halál bár-

Tessék kivágni és eltenni!

9. sz. SZELVÉNY a B. L. augusztusi regény-ajándékára.

1—15-ig sorszámmal ellátott 15 darab augusztusi szelvény és 4 lej befizetése ellenében a B. L. minden példányvásárlója megkapja a B. L. ajándékregényátárának 1934 augusztus havi kötetét. — A szelvények és a 4 lej beszállíthatók Bukarestben: a B. L. kiadóhivatalában (Str. Sf. Mina 9), vagy a főbizományosnál („Cosmopolis”, Calea Griviței 10); Brassóban: a B. L. kiadóhivatalában mindenütt máshol: a helyi bizományosnál. — Előfizetőknek nem kell a szelvényeket gyűjteniük, a 4 lejt befizetik az előfizetési díjjal egyidejűleg, a könyvet ugyanolyan úton kapják meg, mint az újságot.

ha hiteles is a végrendelet, a közreadott szöveg csak egy részét tartalmazza

azokat a részleteket, amelyek a mai uralkomra nem kedvezők, kétségtelenül kihagyták belőle.

Az a rész, amely Hitler mozgalmának jelentőségét hangsúlyozza, közvetlenül a népszavazás előtt, erősen propagandázni

nem lehetetlen, hogy Hindenburg környezetéből visszhangja lesz.

A párisi lapok is részletesen foglalkoznak Hindenburg politikai végrendeletének közreadott szövegével. Általában kétségbevonják a második rész hitelességét.

Az Echo de Paris megjegyzi, hogy időelőtti volna még a végrendelettel szemben állást foglalni.

Meg kell várni, amíg hitelessége kétségbevonhatatlanul bebizonyul.

A Journal a végrendelet második részéről azt tartja, hogy nem Hindenburgtól származik. Egyedül a Matin hajlandó elfogadni a közreadott szöveg hitelességét és azt a megjegyzést fűzi hozzá, hogy a politikai végrendelet nem Hindenburgnak, az államférfinak, hanem a porosz katonatisztnek a végrendelete.

AUTÓBALESET ÉRTE GÖRINGET

Obersalzberg, augusztus 17.

Göring porosz miniszterelnökkel kapcsolatban szerdán este Németországban és Ausztriában az a hír terjedt el, hogy merényletet követtek el ellene és Göring súlyosan megsebesült.

A híreket Berlinből azonnal hivatalosan megcáfolták azzal, hogy Göring ellen nem követtek el merényletet, hanem autóbaleset érte.

Göring szerdán este kíséretével autón igyekezett Obersalzbergi nyaralójába. Aibling fürdő előtt az autót baleset érte. Göring arcán, térdén és hátán szenvedett könnyebb sérüléseket. Kisérete ugyancsak megsérült és ezért a közeli rosenheimi kórházba hajtottak, ahol valamennyit röntgenvizsgálat alá vetettek és bekötözték sebeiket. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy egyik sem sérült meg súlyosan, úgyhogy Rosenheimből folytatták útjukat Obersalzbergbe.

Amint Hitler az autóbalesetről értesült, azonnal elutazott Obersalzbergbe és hosszabb időt töltött Göring betegágyánál.

— Étvágytalanságnál, gyomorhurutnál, gasztrikus láznál, bélrekedésnél, emésztési rendszertől, anyagcsere-zavaroknál, csalánkiütésnél és bőrvizketésnél a természetes „Ferenc József” keserűvíz rendbehozza a gyomor és a belek működését és megszabadítja a testet a felgyülemlett rothadó anyagoktól.

A sovinizmus legfrissebb csodabogara

Arad, augusztus 17.

Különös hajszá indulott egy idő óta a nagylaki önkéntes tűzoltótestület ellen. A község lakossága csaknem százszázalékosan szlovák nemzetiségű, így a tűzoltótestület is szlovákokból áll. Egy idő óta névtelen feljelentések futnak be a csendőrségre a nagylaki tűzoltók ellen, akik a följelentők szerint — magyar irredenta propagandát fejtenek ki.

Legújabb az a konkrét vádat emelték ellenük, hogy egy kerti ünnepély alkalmával disztitűl magyar nemzeti színi szalagokat használtak.

A vádak komolytalanságát mi sem bizonyítja jobban, mint az a körülmény,

hogy a csendőrség a kötelességszerű nyomozás lefolytatása után ad akta tette az ügyet. Ettől függetlenül azonban nem ártana megtudni: kik a háttérben bölcsele meghuzódó felelőtlen vádaskodók, kiknek áll érdekében az irredentizmus manapság annyira divatos vádjával kivégezni a kifogástalanul működő nagylaki tűzoltótestületet?

A monstre-bankett után

Maniu ultimátumot küldött Mihalachenak

A fényes tengerészeti ünnepségek után összeült Konstancában a nemzeti-parasztpárt elnöki tanácsa

Próbaper indult a hadbíróvási jegyzőkönyvhamisítás kérdésének tisztázására

Bukarest, augusztus 17

A politikai és társadalmi köröket még ma is a nagyszabású Maniu-bankett és ezzel kapcsolatban a nemzeti-parasztpárt vezérkarának konstanci tanácskozása foglalkoztatja. Kivéve Jorga és Goga híveit és lapjait, valamint a kormánypárt hivatalos köreit, általánosnak mondható az a felfogás, hogy a keddi esti diszvácsorának vitathatatlanul nagy a jelentősége. A közvélemény megmutatta, hogy nem engedte magát rászédni politikai mesterkedésekkel s hogy erélyesen állást tud foglalni, amint megengedhetetlen eszközökkel az egyéni becsület és méltóság jogaira törnek. Politikai körökben különösen abból a szempontból méltatják a Maniu-

bankettet, hogy visszaverte a monarchia-ellenesség vádjával való számító ármánykodókat és alkalmat adott Maniunak magatartása egészen nyílt megvilágítására.

Jellemző a bankett hatására, hogy még a Miscarea, a georgisták lapja is messze-menőleg méltatja. Ezeket írja többek között: „A hivatalos hazugság ellen, amelyet egy idő óta kormányzási gyakorlattal emeltek, felháborodással lép fel az egész ország tisztességes s önzete közvéleménye. Aki lebecsüli a Maniu-bankett jelentőségét, az nem érti sem az igazságra szomjazó tömeg vajadását, sem pedig azt a büszkeségérzetet, amely a nemes lelkeket felemeli”.

ra. — Vasiliu-Cluj ügyvéd, Seletzky egyik fővédője, most feljelentést tett a bukaresti törvényszéken Pamfil Seicaru, a Curentul főszerkesztője ellen amiatt, mert ennek lapja úgy állította be az ügyet, hogy valóban nem történt jegyzőkönyvhamisítás a hadbíróvási ellenkezőleg, megrendezett dolog az egész. Vasiliu-Cluj feljelentésében kéri a törvényszéket a bizonyítás elrendelésére az ügy tisztázása érdekében s indítványozza Uica tábornok, Pomponiu ezredes, Albisior törzserőrmester, valamint Maniu és Selezky kihallgatását. Ezzel az ügyvéd bírósági ítéletet kíván elérni a nagy port felvert ügyben. Ha ugyanis a bíróság megállapítja, hogy valóban történt hamisítás és rágalmazásnak minősíti ennek kétségbevonását, úgy ezt a polgári bírósági ítéletet Maniu és hívei fel fogják használni a Skoda-bizottság jelentésének parlamenti nyílt vitájában.

Vasiliu-Cluj azért vitte bíróság elé a kérdést, mert a parlamenti bizottság tudvalevőleg elhárította magától Maniunak azt a kérését, hogy maga vizsgálja ki és tisztázza a dolgot. Maniu hívei remélik, hogy a Vasiliu-Cluj által indított rágalmazási pör bebizonyítja igazukat.

Egyébként Vasiliu-Cluj a napokban beadványt intézett a bukaresti ügyvédi kamarához is, fegyelmet kérve maga ellen, illetőleg annak megállapítását, vajon megrágalmazta-e a maga részéről a hadbíróvási ügyeséit, amikor azt állította, hogy meghamisították Seletzkynek Maniura vonatkozólag tett vallomását.

HAZAÉRKEZETT GOGA

Goga Oktávián, aki Karlsbadban kezeltette magát, tegnap visszaérkezett az országba. Csucsa kastélyába tért vissza, ahonnan — amint befentések tudni vélik — holnap Szinajába érkezik s kihallgatáson jelenik meg a királynál.

Próbaper a vallomáshamisítás ügyében

A Skoda-ügy parlamenti vizsgálata ugyan egyelőre, minden valószínűség szerint, szeptember elsejéig, pihen, a hadbíróvási jegyzőkönyvhamisítás ügyét azonban az érdekelték nem hagyják eltemetni azzal a közleménnyel, amelyet a hadügyminisztérium a napokban kiadott. A mint emlékeztet, ez a közlemény leszögezte, hogy nem történt semmi hamisítás, sőt annak kísérlete sem, ami egyértelmű annak a kijelentésével, hogy azok, akik ezt a parlamenti bizottság előtt hangoztatták, nem mondtak igazat. Hazudott tehát Vasiliu-Cluj ügyvéd, aki az ügygel a bizottság előtt előállt, hazudott a kihallgatott és beismerő vallomást tett Albisior törzserőrmester s nem mondott valót Maniu sem. Miután ez a kérdés Maniu megrágalmazásának a sarkpontja, érthető, hogy hívei nem akarják ennyiben hagyni a dolgot és mindent elkövetnek tisztázására.

Polgármester ur, meddig tart ez így?

Tovább garázdálkodik s már az urilányokat sem kiméli az aradi strand-diktátor

Arad, augusztus 17.

A strand körüli botrányok, ugylátszik, nem érnek véget. Gombos Illés gondnoki címmel felruházott strand-diktátor újabb ténykedésekkel szaporítja azt a botránykoszort, amely egyáltalán nem válik díszére sem a városnak, sem azoknak, akik ezt a lehetetlen, hatalmi örületben szenvedő egyént védelmükbe veszik a városi polgárság egyetemes tiltakozása ellenére.

A strand gondnoka a legképtelenebb módon brutalizálja a fürdőző közönséget. Állandóan „erkölcstelenségek” után szaglászik, benyit a kabinokba és százféle módon próbálja kellemetlenné tenni azt a pár órát, amit a fürdőzők lehetőleg kellemesen szeretnének eltölteni a strandon.

Az ügygel egyébként már a városi tanács is foglalkozott. Ursu János polgármester azonban egészen érhetetlenül példelmébe vette Gombost, aki uaglát-

szik, bizoa a polgármester pártfogásában, most már nagyobb vakmerőségek is képes magát elragadtatni.

Tegnap délután egy aradi gyártulajdos fiatal leányának a kabinjába nyitott be, akit a hivatalos „vizit” éppen vetkőzés közben ért. A felháborodott urileány erélyesen rendentasította a gondnokot, majd, amikor az nem tágitott az ajtó melől,

sikoltozni kezdett, amire hatalmas tömeg gyűlt össze a kabin elé.

Csaknem erőszakkal kellett onnan a gondnokot eltávolítani, aki kvalifikálatlan fenyegetések közepette hagyta el legújabb hőstette színhelyét.

Az esetet a polgármester ur figyelmébe ajánljuk, aki ezalkalommal roméltólleg eleget tesz a közóhajnak és Gombost eltávolítja nemcsak a strandról, de a környékéről is.

Hogyan tanultak államnyelvet a nemzeti kisebbségek Erdélyben ma és 1880-ban?

Egy érdekes dokumentum, amelyet Angelescu miniszter ur figyelmébe ajánlunk

Dés, augusztus 17.

Megírta a B. L. is, hogy Székelykeresztúron a kisebbségi tanítók számára tanfolyamot állított fel néhány marosvásárhelyi román tanár, azonban az egybegyűlt 240 kisebbségi tanító és tanítónak ennek semmi hasznát nem látta, ugyanis néhány nap múlva a tanfolyamot, felőbb rendeltet, betiltották. És úgy tiltották, hogy a már befizetett 1100 lejes tandíjat senki sem kapta vissza.

Sokat szokott inni a román sajtó az egykori magyar impérium „fekete” napjairól.

Nos hát, adunk itt egy idevonatkozó kis példát!

A napokban kezünkbe jutott egy régi „Nyugtatvány”, amit Dorgó Simon Kis-Iklandi görög katolikus néptanító írt alá, 1880. július 24-én.

Nevezett Dorgó Simon a nyugtatványban azt bizonyítja, hogy a Kolozsváron nevezett időben lefolyt s a magyar nyelv megtanulása céljából tartott pótтанfolyamon, mint rendes hallgató, napi segélydíjat pontosan kézhez vette. Itt következik a napi kimutatás, eszerint naponként hetven krajcár járt, hét napra összesen 4 forint 90 krajcár.

Teheát a „fekete” magyar időkben rendes tanfolyamot tartottak az államnyelv elsajátítása céljából a kisebbségi néptanítók számára! Sőt pótтанfolyamot! És az itt megjelentelek nemhogy borsos taxákat kellett volna fizetniük, hanem még ők kaptak, a nyugtatvány szerint, olyan napi segélydíjat, amiből azokban az időkben szépen meg lehetett élni.

Dorgó Simon görög katolikus néptanító nyugtatványát, amely szövege szerint így hangzik, Angelescu miniszter ur szíves figyelmébe ajánljuk:

NYUGTATVÁNY

Arról, hogy alólt a nagyméltóságú, vallás- és közoktatási miniszter ur által a magyar nyelv megtanulására idei 15581. sz. a. elrendelt és Kolozsvárt 1880. július 10-én megnyitott pótтанfolyamon, mint rendes hallgató a 70 kr.-nyi napi segélydíjamat, az alább írt összegben alóljelzett napokra valósággal kezemhez vettem.

Július 18 = 70 kr.

„ 19 = 70 kr.

„ 20 = 70 kr.

„ 21 = 70 kr.

„ 22 = 70 kr.

„ 23 = 70 kr.

„ 24 = 70 kr.

Összesen 7 napra 4 f. 90 kr.

Kolozsvárt 1880. év július 24-én.

az az 4 fr. 90 kr. o. e.

Dorgó Simon

Kis-Iklandi gr. kat. néptanító.

JÖN VIZSGÁZTAK A SZATMÁRI TANÁROK

Szatmár, augusztus 17.

A szatmári tanárok, akik Nagyváradon tettek le a nyelvvizsgát, hazaérkeztek. Huszonnyolc szatmári tanár jött haza, természetesen az eredményt egyik sem tudta, annak ellenére, hogy a vizsgáztató bizottság elnökének kijelentése szerint, egészen meglepő volt, hogy a szatmáriak mennyire ismerték az állam nyelvét. Az egyik tanárt például külön leigazoltatta az elnök, mert nem hitte el, hogy egy kisebbségi ilyen jól beszélhet románul és azt hitte, hogy a tanár egy született románát küldött el maga helyett vizsgázni.

A szatmári zárda egyik öreg apácája, az írásbeli dolgozatában ezt írta:

— Én már nagyon öreg vagyok. Krisztus imádatában töltöttem életemet. A jó Isten megfogja nekem bocsátani, hogy nem tudtam megírni jól románul. Alázatos tisztelettel.

A szóbeli vizsga már sokkal könnyebb volt az írásbelinél. Tereh Gézáról, a szatmári kereskedelmi iskola tanárától például azt kérdezték, hogy mit tud a biztosítás lényegéről? Tereh Géza felelet helyett benyúlt az aktatászába és kihúzott onnan egy románnyelvű tankönyvet, amelyet ő maga írt erről a témáról. Az elnök meglepődve forgatta át a könyvet, még néhány szót beszélgetett Tereh Gézával, aztán megdöbbenve, hogy milyen egyszerűen beszél románul.

A többiek? Bizonytalanságban és aggódó szívvel várják, hogy Bukarestben hogyan dönt a miniszter?

EPIZÓD A NAGYVÁRADI VIZSGÁRÓL...

Nagyvárad, augusztus 17.

Nem fontos, melyik városból vizsgázott a tanár, honnan jött, remegve hány kilométerrelről

indult vizsgázni, ősz fejével, ez nem fontos. Csak az, hogy itt volt, hogy itt járt Nagyváradon és hogy mi történt.

Ez még írásbeli alatt történt. A tanár 55 év körüli, kékszemű, szomorutekintetű ember, a tanárok azon típusa közül való, akinél, úgy hiszem, megbukni nem lehet. Aki csak fenyegeti a diákokat egész éven át, hogy ő majd megmutatja és aztán, mikor év végén osztályzásra kerül a sor, akkor átengedi azzal, hogy majd

csak jövőre ne tudjon, majd akkor...

Ez a tanár vizsgázott írásbelin. A tétel nehéz volt. A tanár valami konceptust készített, talán, ami tilos volt. Tény az, hogy a vizsgabiztos a padosra rohant, kikapta a tanár kezéből a papírost és azt mondta: Felfüggesztve! A tanár egy pillanatig maga elé meredt. A gyorsaság rémületében még nem látta tisztán a képeket s csak aztán eszmélt, jó percek után. Csak aztán állt fel a padból, mikor elé-

Már gyászolnak az aradi nyelvvizsgások

Szivszélhűdés érte Theisz Ludmilla Notre Dame-rendi nővért, miután elkészítette írásbeli dolgozatát

Arad, augusztus 17.

Halálos áldozata is van már a nyelvvizsgák okozta izgalomnak. Theisz Ludmilla Notre Dame-rendi apáca, az aradi katolikus elemi iskola tanítónője, miután elkészítette írásbeli dolgozatát, hazament, ahol

szivszélhűdés következtében váratlanul meghalt.

A tragikus eset az egész városban nagy részvétet keltett.

Ma egyébként több tanító és tanítónő bejelentette a bizottság elnökének, hogy

betegsége miatt nem képes szóbeli vizsgára állni.

Kérték, hogy az utolsó csoportokba osszák be őket. Kérésüknek a bizottság eleget is tett.

A szóbeli vizsgák tegnap délután kezdődtek meg. A tanítókat ötös csoportokban vizsgáztatták. A bizottság láthatóan a nyelvtani részre fekteti a főszólyt. Előbb olvastatnak velük, majd nyelvtani kérdéseket adnak fel, végül az írásbeli dolgozatok hibáit beszélik meg a vizsgázókkal. A nyelvtani részen kívül kikérdezik őket az úgynevezett nemzeti tárgyakból: a földrajzból és a történelemből.

Az állami iskolákban működő tanítókat számtanból és természetrajzból is le akarták vizsgáztatni, mire többen kijelentették, hogy a tanítók erre nem kötelezhetők, mivel ezeket a tárgyakat magyarul adják elő az iskolában.

A bizottság elfogadta érvelésüket és el-

állott attól, hogy a nemzeti tárgyakon kívül más természetű kérdéseket is adjon fel nekik.

A tegnapi nap folyamán 20 tanítót vizsgáztattak le. Csütörtökön délelőtt 10-et így a 81-ből összesen harmincan vizsgáztak le ezideig.

KOLOZSVÁRT A TANÁROK BEFEJEZTÉK, A TANÍTÓK KEZDIK

A kisebbségi tanárok nyelvvizsgája csütörtökön befejeződött.

A tanítók viszont ezen a napon kezdték meg a szóbeli vizsgát a tanítóképző intézetben.

Ötös csoportokban kerülnek a bizottság elé.

Csütörtökön Maros, Naszód, Torda és

Szamosmegye kisebbségi tanítói vizsgáztak, a kolozsvári és kolozsmegyei tanítókra valószínűleg csak pénteken kerül sor

25 ÁLLAMI ÉS 33 FELEKEZETI TANÍTÓ VIZSGÁZOTT LE NAGYVÁRADON

Nagyvárad, augusztus 17.

Nagyváradon eddig 25 állami és 33 felekezeti tanító tette le a szóbeli vizsgát. Kijelentéseik szerint a vizsgán mindannyian kielégítő válaszokat adtak a tudtukkal nem buktatták meg egyiküket sem. Ezekből a nyilatkozatokból természetesen nem lehet semmilyen következtetést levonni mindaddig, amíg nem ismerjük a hivatalos eredményt.

A tanítók román nyelvvizsgája is befejeződött Brassóban

Az eredményt csak a közoktatásügyi miniszter jóváhagyása után közlik a vizsgázókkal

Brassó, ugusztus 17.

Csütörtökön délelőtt 11 órakor befejezte működését Brassóban a kisebbségi tanítókat vizsgáztató bizottság. Szóbeli vizsgára összesen 111 állami és felekezeti tanító állott, Háromszék, Fogaras és Brassó megyéből.

„Angelescu közoktatásügyi miniszter rendelkezése értelmében — éppen mint a tanárok vizsgája után — a tanítók nyelvvizsgájának eredményét sem hirdették ki. Azt csak utólag, a miniszter jóváhagyása után közlik az érdekeltekkel.

Tamási Áron:

„HIRÖS” MAGYAROK

Erdélyben is vannak izletes gyümölcsök és akad bor is, amely jó íze mellett huncut erőt rejtget magában. De az a gyümölcs, amellyel tele vannak a pesti boltok és az a bor, amelyet magyar kocsmákban íhatik jőpénzért az ember, mégis más szót érdemel.

A földnek s a napnak gazdagabb gyermeke. Könnyű azt tudni és látni, hogy a nap erejét nem szívják itt ki a hegyek és az erdők, hanem mind az egész heve, méretlenül és fosztogatás nélkül, ráomlik a mérhetetlen lapos földre és ott főzi, színesíti, növeli és érleli, ami csak van.

De milyen lehet alul? Maga a talaj? Sokszor jutott eszembe ez és vártam az alkalmat, hogy megnézzem, mint a lisztet és beleje furakodom, mint a gyökér.

L

Ott ülünk a kecskeméti döcögő vonaton, amelynek két sínvonala csupán négy araszra van egymástól és mégis komoly vasúti kocsi gurulnak felette. Ott ülünk egy „marha-kocsiban”, muzsikuskok, írók és más szabad hívők. Két oldalt kukoricás földek maradoznak el, itt-ott egy tanya bámul a világra. A vonat oldalát csintalan akácágak legyintik meg, majd feltűnik a terméketlen buckás föld, csupaszon, kis dombjaival. Aztán szél kerekedik, felmarkolja a homokot, először egy marokkal, majd kettővel és pillanatok alatt befújja porral a látóhatárt.

— Nézzétek, ez a jász-eső! — mondja kecskeméti barátom.

Én ugyan porfelhőnek néztem, de szívesen nevezem magam is jász-esőnek, hiszen az nagyon szép és amellet különös.

Megérkezünk a bugaci állomásra, amely takaros hely és heiligenek akár városba is állomáshoz. Csak a közlekedéssel van baj. Ki kéne mennünk a nagy pusztára és azon is tul a pusztát „öserdöbe”, ahogy a kecskeméti nevezik, nekem látatlanban, azt a bizonyos erdőt. Jó ember azonban az állomásfőnök, hamar elfut és két szekeret is kerít. Én a Fekete Balázs gazduram szekérére kerülök. Egy sárga és egy pej lova van Fekete Balásznak. Nem olyan kicsikék és gyapjasak, mint az erdélyi lovak, hanem nagy kamaszok, akik elég tágasságot éreznek, hogy jól kiereszthessék a csontjalkat.

Egy nagy legelőn futnak velünk kanyarogva a lovak.

— Ez a pusztát — mondja kecskeméti barátom.

No, ezt megnézem, ha ez a pusztát! Sík és nagy, nagyon nagy. A távolban mintha nyáj legelészne, tovább mintha erdő is lenne. Lent a szekér alatt jó füveske van a földön, a fűtől szépséget nyer és bársonyos puhaságot.

Nagyon tetszetős dolog és kedvem volna szaladni rajta, mint a lovak: a Csillag és a Fecske. Aztán egyszerre az a vágó támad meg, hogy ne csak szaladjak itt a földön, hanem ve-

gyek egy paripát és addig nyargalasszák itt előre és hátra annak a paripának a hátán, amíg sötét lesz és amíg megszületnek a csillagok.

Megírténik egyszer, hogy egy másik szekér keresztezi az utunkat. Jobban fel van szerelve az a másik szekér, mint a miénk, mert egy kis kutya is szalad utána. Ahogy egymás közelébe érünk, félbehagyja a szaladást és buzgalommal megugat minket.

— Ez a puli! — mondják.

Kedves kutya az efféle puli. A szekeresnek és nekem egyformán tetszik. Többet ér, mint három gyermek együtt, azt mondja a magyar, mert ennek csak egyszer kell megmondani az igazat, míg a gyerekeknek százszor sem elég.

Közel az erdőhöz elérjük a gulyát. Szép szarvuk van a pusztai ökröknek, akár fennállva néznek minket, akár fektükből. Lovak is vannak, de azok már kevesebben, mint az ökrök. Egy öreg számadó, egy középidős és egy legényke áll a gulya mellett. Megáll velünk is a szekér, leugrálunk és barátkozunk a számadókkal. Nagyon szíves és baráti magyarok. Az öreg még nótát is dalol nekünk egy lányról, aki elmélt volt „Vadkörösrre” az orvoshoz, aki azt mondotta neki, hogy vízbíornyu van a hasában. A vízbíornyu valami békafele állat, amit kicsi korában megiszna a vízzel és aki megissza, annak a hasában megnő.

Szerencsétlen dolog ez, különösen egy leány-nál...

Aztán vissza a szekérre, mert vár minket az erdő és a nagy melegben mi is várjuk őt. Ugy szeretőnk, hogy bemenjünk egészen a közepébe, ahol egy kilátótorony is van. A középidős számadó lóra pattan hamar és velünk lovagol, hogy megmutassa az erdő között az utat.

Különös erdő ez! Ilyent nem láttam én soha. De nemcsak nem láttam, hanem még elkézel-

Virágok és tündéri villák között

Itt készül a Nobel-féle dinamit!

A nemzetközi robbanószertörzst romániai erdjében, ahol gondtalanul élnek a munkások, éjjel-nappal füstöl a gyárkémény, az igazgató azonban panaszkodik... a téli hófúvások miatt

Fogarasz augusztus 17

Panaszkodnak a fogarasiak.

Nem értem, miért panaszkodnak.

Régi, évtizedes cégek húzzák le redőnyeiket, gyárkéményekből fogó ki a füst. Rendben van. Miért lennének éppen ők kivételek. Am ugyanakkor itt áll az üzem, az Üzemek Üzeme, mely évről-évre gyarapszik, terjed, úgyhogy ma már a huszholdas terület is kicsi neki.

Nem textilgyár és nem fűrésztelep. — Sokkal kelendőbb cikket gyártanak itten. Napjaink legkiadósabb portékáját, mely nem ismer kompenzációt és megszigorító vámintézkedéseket.

Dinamitot gyártanak ebben a behemot üzemben. Fogarasz ugyanis az a kivételes szerencse érte, hogy itt állították fel pár évvel ezelőtt az ország egyetlen dinamitgyárát.

Mintegy négy kilométeres sötét kell lennie annak, aki látni akarja. Nyáron igen kellemes ut ez. Elhagyjuk a vasúti föltést, érintjük a városi sétater nagyszerű fenyvesét, majd lekanyarodunk az országútra, ahonnan sima kavicsos ut vezet be a gyártelep felé.

Jobból-balról gyönyörű fásor. A fák között modern villalakások, az az érzésünk, hogy külföldi fürdőtelepen vagyunk, melynek sétányai között megszűnik a gond, eltűnik az élet ezer marcangoló kérdése, s akik itt laknak: Isten különös kegyelméből kerültek ide, ebbe a földi paradicsomba, ahol a szinte földöntúli hangulatot csupán az a körülmény zavarja meg, hogy szigorú egyen-sapka portás áll a hatalmas rácsoskapu mögött, aki a látogatókat csak tüzetes kikérdezés után engedi be.

Az igazgatói lakás, balról a második, egyenesen remeke a modern villaépítészetnek. Svájcban látni ilyen izléses, minden komforttal ellátott épületeket, mozdulatlan tavak partján, vagy a Jura-hegység fenyőrengetegekben. A ház oldalára vadszörlő kapaszkodik, előtte a kert csupa virág, mögötte a buzaföldek végláthatatlan tengere. A szomszédságában teniszpálya, amodébb szabadfürdő és ismét virág.

A teniszpályát csengő nevetés tölti be: fehér ruhás nők és férfiak verik a labdát. Jólétet, sugárzó melegeledést áraszt itt minden. A munkáslakások is, melyeknek gyepes udvarán csinosan lőttözött asszonyok kézimunkálnak és hallgatják a gépek egyhangú duruzsolását.

sem tudtam volna. A hevenyészett uton fél-araszt gázol a kerék a homokban. Mindig és mindenütt. Furcsa erdei talaj! De nem furcsább maga az erdő sem, amelyet kedves és meleg-szívű barátom „őserdőnek” nevezett. Jórészt bokrok teszik ezt az erdőt, de nem akarom le-szólítani, sem kicsinyíteni, mert vannak benne lák is. Nem nagy fák ezek, amilyenek őserdő-be illelnek, hanem olyan közepesek. De annál csodálatosabb, hogy mimindenféle fa gyökeret ver és megnő itten!

Nem lehet szót találni erre a csodára.

És arról sem tudok beszámolni, hogy mi-csoda tulajdonképpen az az érzés, amit ez a csodálatos erdő ébreszt bennem. Mert az, egyik pillanatban ámulva és szótlanul tudom nézni, a másikban a két karomat tárnám széj-lej, a harmadikban kacagnom kéne, a negye-dikben eltévedtem a bokrok feje felett és a sugar fák törzse között, el messze az erdélyi s főleg a székely havasok rengeteg erdői felé, ahol olyanok a fák, mintha Nimród még azok között vadászott volna.

Mert mit lát ebben az erdőben az ember? Először és a legnagyobb csodálattal rengeteg boróka-bokrot, amely pedig jellegzetesen havasi lakó. Még hogyok is vannak a boróka-bokro-kon, mintha ezzel is bizonyítani akarnák, hogy sem az én szemem nem káprázik, sem pedig őket nem vicchől hozta ide szél, vagy ember. És van a boróka mellett fenyő, a fenyő mellett jegenyefa, a jegenyefa mellett nyárfa, a nyárfa mellett szilfa, a szilfa mellett akác, az akác mellett fűzfa s a fűzfa mellett gyertyánfa.

És mindez olyan talajból nőtt és olyan talaj-ban él, amelybe féltarast vág belé a székér kereke, mert puha és omló homok.

Hát nem csodálatos ez?

Könnyű jön az ember szemébe, ha arra gon-

Nagyon kellemes az élet itt, a halál árnyékában.

Szörnyű hatalom, mely láthatatlan hálóként borul országokra és népekre...

Zmeu nyugalmazott ezredes áll az üzem élén. Az osztrák-magyar hadsereg kötelékében szolgált a háboru végéig. Műszaki tiszt volt, a világháboru alatt Bécsben működött és — a mérnökök sze-rint — kisujjában vannak a nitroglicerint gyártásával kapcsolatos összes techni-kai ismeretek.

Csak az ő engedélyével lehet megte-kinteni a gyárat. Remélem, jó hangulat-ban találok az ezredes urat, a városban ugyanis arról informáltak, hogy csak pár napja jött ki az egyik brassói szana-tóriumából, ahol vakbélműtétet hajtottak végig rajta. A műtét kitünően sikerült, így minden okom megvan rá, hogy erő-sen bizakodjak az igazgató ur jóhangu-latában...

A gyártelep bejáratánál egy második

„Ellenfelek”, melyek jól megáruulnak egy gyékényen

A Nobel-féle dinamittrösztnek a vi-lágháboruban 13 fióküzlete működött a világ különböző államaiban. Egyformán állott rendelkezésre a központi hatal-maknak és az entente-államainak, — Flandriában, Galiciában és a Távolkelet harceirein a Nobel-féle dinamit végezte, jelszavát, zászlót és uniformist nem ismerő pusztító munkáját. A törzst szoros üzleti kapcsolatban állott a „Deutsche Wafften- und Munitionsfabriken”-nel, a spanyol hadiszergyárral, a francia „Société Francaise de Dynamite” és a „Société franco-russe de Dynamite” óriási alaptőkével dolgozó robbanószert-üzemekkel.

Ha igaz a mondás, hogy a pénznek nincs nemzetisége, úgy azt leginkább a háborus üzemeknél lehet tapasztalni. A Nobel-koncern a világháboru után már a híres nemzetközi ágyutröszttel is élénk üzleti összeköttetésben áll, melynek londoni központja a mit sem sejtető „United Harvey Steel Cie” ártatlan nevű cég mö-gött bonyolítja le óriási üzleteit Az ipar, mely a különböző országokban a legva-dabb és a legtulzóbb nemzeti propagan-da utján készíti elő legzsirosabb üzleteit,

kapu állja a jövevény útját. Rajta az üzem neve: „Prima fabrica de explosi-ve” s a szöveg alatt egy hatalmas pipa, mely arra figyelmeztet, hogy a kapu mö-gött szigorúan tilos a dohányzás és min-dennemű gyújtószert használata.

A portás betelefonál az igazgatói iro-dába s néhány perc múlva a gömb-fákkal sűrűn beültetett sétányon vagyunk, mely kettészeli a gyártelepet és egy kis tér-ségbe torkollik, amit óriási üvegablakok-kal ellátott földszintes épületek szegé-lyeznek.

Mit tagadjuk: hátunkon enyhén végig-fut a hideg, amint körülnézünk ezen az ártatlan kinézésű gyártelepen, ahol, kül-seje után itélve, akár pipereszappant is gyárthatnának. A „Nobel” világtrösztn romániai hajlékában vagyunk, egyik erődje ez a nemzetközi dinamitüzletnek, melynek szörnyű hatalma, mint láthatat-lan háló borul az országokra és népekre s tereli az emberiség sorsát újabb szen-vedések és újabb megrázkódtatások felé...

odahaza a tapétás ajtók mögött, nemzet-közi és érdektelenebb a legvadabb anarchistának. Az ágyutrösztn például igen jól megférnek egymás mellett az angol Vickers és a német Krupp, az ame-rikai Bethlehem Steel és a japán Mutoran a német Dillinger Hütte és a francia Schneider Creuzot, a cseh Skoda és az olasz Terni.

Látszólag harcolnak egymás ellen, ver-sengenek egy-egy rendelés körül, a nye-reségen azonban szép csendben megosz-toznak, ahogy az 1900-as években törté-nt, amikor a dortmundi hajógyár a nyereség 10 százalékát juttatta el cse-ndes társainak, mintán II. Vilmos Német-országjával sikerült megállapodnia egy nagyarányú szállítási tekintetében.

Fogy a dinamit

A fogarasi dinamitgyár jelentős rész-vénypakettje a állam birtokában van. Ennek dacára az üzem inkább magán-jellegű. Évente egyszer lejön Csehszlo-vákiából a törzst közepéropai igazgatója, felülvizsgálja a könyvelést, felveszi já-randóságát, átlag negyedmilió lejt, ki-adja utasításait, aztán visszautazik. In-

Itt sem talál szót az ember, amellyel tudatni tudná a hatást. És a csodálkozás csak fokozó-dik, amíg elérünk a kubikus munkásokig, akik éppen most művelik ki az egyik parcellát. Sza-bad mellet, kis nadrágban és meztláb derékgig állnak a kubikusok a földben, homlokukról folyik a verejték, mint a szőlőlőből őszkor, csakány és lapát a kezükben.

Forgatják a földet.

Kivágják a fák, kivágják a bokrot és a cserjét, kiszedik mélyről a gyökeret, minden gyökeret és kékébe gyűjtik. Aztán egyenlővé teszik mindenütt a földet, a buckát a lapálllyal és a lapállt a buckával. S hogy végzett mun-kájukat látni és felmérni lehessen, babákat hagynak a földből, amelyek néhol két méter, máshol három méter magasságban állnak, mint a hősi munkának és a magyar erőnek a szob-rai. Aztán mindenütt egyformán felforgatják a földet, le nyolcvan és kilencven centiméter mélyig, hogy ami alól volt, az mind felül ke-rüljön.

— Mit keresnek ezzel a munkával? — kér-dem.

— Naponta átlag két-három pengőt.

Az ember átlagban véve három hónap alatt kubikol meg egy egyholdas területet és ezzel a munkával megkeres háromszáz pengőt.

A munkás és a föld egyaránt csodálni való. Nem is tudom, hogy melyiken ámuljak inkább. Végül mégis a földnél maradok, amely itti is csupa homok, a felszínen és alul.

És mennyi ilyen föld van még, csak amit én látam! Vadon, bozontosan feküdvé. Várva a kubikust, aki leborotválja és alkalmassá teszi arra, hogy világhíres barackot és szőlőt terem-jen.

Azt kell hinnem, hogy valóban Isten lebeg a földek felett.

kább nyaralás ez, mint komoly munka, ami érthető, mert csak ott van baj és vo-szódság, ahol nem megy az üzem. A fo-garasi gyár pedig fényesen megy, ver-senyárs nélkül áll a piacon, alig tud-eleget tenni a befutó rendeléseknek.

Zmeu igazgató nagyon szívesen fogad. Kissé meghökkenve néz rám, amikor előadom szerény kérésemet, hogy szeret-ném megtekinteni a gyárat.

Lehetetlen — mondja — szigorúrendeletet kaptunk, hogy idegeneket semmilyen körülmények között ne en-gedjünk be a munkatermekbe, még ak-kor sem, ha az illetők újságírók.

Közbevetem, hogy francia lapokban nap-nap után lehet olvasni színes beszá-molókat különböző látogatásokról, ami-keket újságírók tesznek a hadiszertüzemek-ben.

— Hiába — jelenti ki Zmeu ezredes — nem szeghetem meg a rendelkezéseket. Hogyan tudom ellenőrizni a látogatókat, hogyan tudom megakadályozni, hogy ne jegyezzék le a gépek száma-számát. Ez pedig hadititok.

Kinézek az ablakon. Látom, amint az egyik munkateremben gumipapucos munkások hatalmas viaszkosvászonból készült vödöröket cipelnek a mindent bo-terítő gumiszőnyegen. Azt hiszem, ez a nitroglicerint.

— Főképpen a bányászok részére szállítunk. Az utóbbi években fellendült a bányáipar, erősen fogy a dinamit, így hál' Istennek jól megy nekünk is.

Kezét bucsúzásra nyújtja és moso-lyogva köszön. Ugy mellékesen még megjegyzi, hogy ne legyenek túlságosan el-ragadtatva ettől a „földi paradicsomtól”, amit a gyártelep környékén látok. Télen jöjnek el, amikor nagy hófúvások vannak s méteres hótorlaszok zárják el a gyárat a külvilágtól...

Sajnálni tudnám az igazgató urat, ha nem lennének egyelőre saját, télen-nyáron aktuális bajaimmal elfoglalva...

(k. e.)

Botrányba fulladt az orosz repülők prágai fogadtatása

Elmaradt a hivatalos fogadtatás és a diszebed a kommunisták szimpátia-tüntetése miatt

Prága, augusztus 17

A három orosz repülő szerdán Fran-ciaországból hivatalos látogatásra Prágá-ba érkezett.

A repülők fogadtatására kivonultak a kormány, a külügyminisztérium és a hadsereg képviselői, de ennek ellenére

a tulajdonképpeni hivatalos fogadtatás elmaradt és az orosz repülők prágai látogatása csakugyan botrányos feje-ződött be.

Az orosz repülők megérkezésénél, mi-előtt a hivatalos kiküldöttek megszólal-hattak volna,

előlépett Nikulicsek kommunista sze-nátor, aki hivatalosan jelent meg a fo-gadtatásnál és a kommunizmust dicsőí-tő beszédében üdvözölte az orosz repü-lőket.

Nikulicsek után egyetlen hivatalos be-széd sem hangzott el. De az orosz repü-lők sem szólalhattak meg mert

több száz kommunista áttörtte a katonai kordont és hatalmas tüntetést rendezet az orosz repülők mellett.

A tüntetőket puskatussal verték szét és a repülőket hivatalos fogadtatás nélkül ki-sérték szállásukra.

Estére diszvacsorát akartak adni a re-pülők tisztelőre de a munkások ismét felvonultak tüntetni mellettük s így a diszvacso-ra is elmaradt.

A grófnő „angolosan” távozott a szállodából

Nagyvárad, augusztus 17

A nagyvárad Metropol szálló üzletve-zetője feljelentést tett a rendőrségen gróf Dubsky-Kelb Hedvig festőművés-ző ellen, aki pár napja eltűnt, miután hosszú időn keresztül lakott a szállodá-ban és étkezés-lakás fejében több ezer lej-jel tartozik. A rendőrség körözőlevelet adott ki a „feledékeny” grófnő ellen, aki jelenleg ismeretlen helyen tartózkodik.

HIREK

A „MELEG HEGY” REJTÉLYE

Berlin, augusztus 17.

A Természet kimeríthetetlen. Mindig szolgál valami váratlan meglepetéssel. Ime a legújabb: Persze, valami tűzhányó — gondolná valaki — hegy, amelynek gőzeiben gőzfürdőt vesznek az emberek.

Ennek ebben a rendkívüli, hiszen az Etna gőzeivel a rajta lévő obszervatóriumot fűtik.

Ennek pedig a gejzírokkal — de nem. Itt másról van szó. Felette rejtélyes egy eset.

A tudósok most kezdenek vele közelebbről foglalkozni, de már vagy másfél százévesztendő van. Akkortájt bukkant Palass pater kutató a kelet-oroszországi Perm városánál délre, az Ural hegységben a „Meleg Hegy”-re, amelynek talaja, sziklái, ha kézzel érintik, forrók, ha pedig lyukat mélyesztenek a földbe, gőzfelhők puffolnak belőle.

A felfedezés nem keltett olyan viszhangot, amint érdekessége folytán megérdemelt volna, úgyhogy tudományos térképben sem tüntették fel sehol helyét. Az egészben az a titokzatos, hogy a szóbanforgó környéken emberemlékezet óta nem tapasztalták a vulkánság legkisebb jeleit sem. Különben is tudományos megállapítás, hogy az Uralnak ez a része a földkéreg legrégebben kialakult képződményeihez tartozik és a vulkáni erők tevékenysége itt beláthatatlan időközökkel elszűnt. Tűzhányóval való kapcsolatra eszerint gondolni sem lehet. És a hegy mégis meleg és forró gőzpárákat lövell hasadékából.

Adolf Bickel berlini egyetemi tanár, a leningrádi Tudományos Akadémia meghívására, nemrég fiával együtt az Uralba utazott, hogy végére járjon a „Meleg Hegy” titkának.

Az utazás az utolsó vasútállomástól kezdődött és fázisok módjára: ósdi szibériai parasztszereken folyt. Nem európai kényelemhez szokott emberek való közlekedési eszköz és a táj is meglehetősen unalmas. Szántóföldek, rétek egyhangú váltakozása, közben egy-egy nyomorúságos orosz és baskir falu és a távolban alacsony, majdnem erdőtlen hegyek. Hosszú, rászós szekerezés után eljutottak a Jurejani folyóig, melyen át komp vitt a expedíciót s ekkor elérkeztek a „Meleg Hegy” lábához. Kicsomagolták a magukkal hozott tudományos megfigyelő műszereket és nekiindultak a hegy megmérésének.

A titokzatos hegy 130 méternyire emelkedik a folyó völgye fölé.

Az expedíció talpa alatt a szó legszorosabb értelmében forró volt a talaj.

Ha lehajoltak, szinte sütötte a kezüket. Minél mélyebb hasadékot vájtak, annál melegebb és — furcsa ellentétképpen — annál nedvesebb volt a kőzet.

Tehát a hőség növekedésével nemhogy kiszikkadt volna, hanem még inkább átmedvedett a föld.

A kutatók a csákánnyal vágott nyílásokból előtörő gőzfelhőt vegyelemeztek és sok kőlapot találtak benne. Nyilvánvaló, hogy a hegyet alkotó kőzetanyag valósággal át van itatva naftával. Megtudták a vidék lakóinak elbeszéléséből, hogy

a hegyen soha sincs tél.

A legkeményebb télen is, amikor köröskörül vakító fehérhéjú szibériai hó jellemezte őszt, a táj, a hegyen sohasem marad meg a hó. De a legfurcsább meglepetés a hegytetőn fogadták a tudósokat. Apró faházikót találtak itt, gőzt lövellő gödrök fölé emelve és

a ház belsejében a környék benszülöttei szabványos gőzfürdőt élveznek.

Meztelenül beállnak a gödörbe, befedik magukat és bőséges verítékpatakozás közepette főnek a felszálló fehér párákhoz ötvenfokos melegében. A parasztok már nemzedékek óta élnek ezzel a természetes gőzfürdővel és felette bücsérlik, mint kiváló gyógyszert izületi bántalmak ellen. Orvosi ellenőrzésnek persze se híre se hamva, minden „fürdővendég” saját beállítására és kedve szerint folytatja a kúrát. Teheti, hiszen idáig még nem hatott el a kúra, a Természet pedig nem szed semmiféle gyógydíjat.

Bickel tanár szerint ez a jelenség a maga nemében páratlan az egész világon.

A „Meleg Hegy”-en ki lehetne építeni a világ első természetes gőzfürdőhelyét, melynek sehol a földkerekségben nem volna mása.

De honnan jön a forróság, honnan a titokzatos gőzfelhők, ha a vulkáni erők rég kialudtak már? Erre a kérdésre még mindig nincsen biztos felelet. Egy elmélet szerint a hegyben közelebbről nem ismert vegyi folyamatok járnak, melyek következményeképpen a hegy átlományát alkotó fekete, bitumenes kőzet lassanként elöreg, miközben gőzök képződnek. Bizonyítani azonban ezt eddig semmiféle megfigyeléssel sem lehetett. Bickel tanár maga

— A temesvári táncban a kémkedési perének tárgyalását folytatják a kolozsvári hadbírószágon. Kolozsvárról jelentik: A hatodik hadtest hadbírószága csütörtökön folytatta a kémkedéssel vádolt Jakabffy Vilma temesvári táncban és Stavrescu Eugen nagyváradi tűzerhadnagy ügyének tárgyalását, melyet néhány héttel ezelőtt több tanu beidézése miatt halasztottak el. Közben a hadbírószágon elnököknek személyében is változás állott be: Saegiu ezredes helyett a csütörtöki tárgyaláson Vechi ezredes vette át a hadbírószágon elnökséget. A tárgyalást a késő délelőtti órákban kezdték meg, mert a temesvári tanuk vonata későn érkezett. Itéletet péntekre várják.

— Dics városát megszerzik. Tudósítónk írja: Dics város időközbi-bizottsága egyik utóbbi tanácsülésén úgy határozott, hogy a város számára motoros-öntözőkocsikat fog vásárolni. Az előirányzott összeg nem folyt be teljesen, úgyhogy a vásárlás így elmaradt. Most a tanács úgy határozott, hogy a rendelkezésre álló és az öntözőkocsira begyűlt összeget több fontos városfejlesztési munkálat elvégzésére használja fel. Így nevezetesen rendbehoztatja a Szamos melletti elhanyagolt védőgátakat, azonkívül a mai fapiacot feltölteti, kikövezteti a főteret oda helyezi át a heti-piacot és a főteret parkiroztatni fogja.

ABLAK

Az bizonyos, hogy Jorga rapszódikus egyéniség, túltengően temperamentumos és nemigen válogatós a vádakban, ha valakit ellenségnek minősít. De, Maniu is alaposan rájött erre, — ez a jó szokás szinte rendszerré vált a mi közéletünkben és csak így magyarázható, hogy az ő személyével kapcsolatban is elhangozhatnak a legképtelenebb vádak is. Hogy lopott, hogy köztársasági elnök akar lenni és egyéb ilyen csekélységek. Most tessék ezek után értékelni azoknak a vádaknak a komolyságát, amelyben nekünk, kisebbségi lapoknak részünk van. Egyenlő elbánás egyenlő irredentizmussal, ne bántsák a kisebbségi tisztviselőket, annyimint kommunizmus. Elni akarunk: Lázadás az államrend ellen. Sok az adó: rágalom-hadjárat a külföld felé. Ha valaki, úgy mi megértjük Maniut ezen a téren. A rágalom nagyon aljas dolog.

270 kilométeres tempóban

Hidkarfának rohant és öt méter magasra repült gépével Guy Moll, a híres francia autóversenyző

Hollan húzták ki az autó roncsai alól

Róma, augusztus 17.

Az Acerbo-kupa versenyek során háborzongató szerencsétlenség történt, melynek áldozata Guy Moll, a legtehetségesebb francia autóversenyző.

Guy Moll 270 kilométeres sebességgel haladt, mikor a hatalmas gyorsaság szörnyű erejével és lendületével egy hidkarfájának rohant.

Az összeütközés következménye borzal-

mas volt. A hid vasalkatrésze ellenállott az ütés erejének:

az autó függőleges íven repült a levegőbe, egészen a villanypózná magasságáig, hogy aztán megfordulva a földre zuhanjon, maga alá temetve vezetőjét.

Guy Mollt teljesen összeroncsolva húzták ki a gép roncsai alól. A fiatal versenyző mindössze 23 éves volt és eddigi legnagyobb sikere az idei montekarlói nagydíjon aratott győzelme volt.

— Gyengén sikerült a nyári nagyvásár Désen. Tudósítónk jelenti: A kétnapos nyári nagyvásár meglehetősen gyengén sikerült Désen. Az állatpiacon sem volt jelentős forgalom, a sátrasok is alig hozták be valahogy a helypénzt. Oka ennek az általános pénztelenségen kívül az, hogy most van a híres Nicolai bucsu. A Szamosujvár melletti bucsujáró-helyre már nasok óta szakadatlanul tart a falvak román népének felvonulása. Zászlóval, vallásos énekkel haladnak egész falvak Nicolai felé, a nagyvásár iránt nem érdeklődik senki.

— Tizenegy embert faltak fel a tigrisek. Hankauból jelentik: A Hupeh tartományban uralkodó borzalmas szárazság miatt a környékbeli farkasok és tigrisek leereszkedtek a hegyekből. Északonként megtámadták a közelben lakó földműveseket és mint hirlik, eddig 11 embert hurooltak magukkal és faltak fel.

— Aradmegyei hírek. Aradról jelentik: Aradmegyében tegnap három öngyilkosság történt. Mokra községben Marcut János 56 éves gazda felakasztotta magát. Tettének oka ismeretlen. — Tódor Márton dubani 42 éves földműves gyögyíthatatlan betegsége miatt dobta el magát az életet. — Emandi Constantin pécskai 74 éves gazda padlásának gerendájára felakasztotta magát. Tettének oka ismeretlen.

— 30.000 macskát „száműznek” Törökországban. Konstantinápolyból jelentik: A városi tanács rendkívüli ülés keretében foglalkozott azzal a problémával, mi történjék a hihetetlen mértékben elszaporodott macskákkal, amelyek száma a szakértők szerint 30.000-re emelkedett a

azon az állásponton van, hogy a közvetlen vulkáni erők nem is játszanak itt szerepet, a hegynek valamiképpen mégis összeköttetésben kell állnia a Föld izzó belsejével, a magvával.

Roppant távolságokra ágazó földalatti csatornákon keresztül forró gőzök nyomulnak a mélyből a hegy belsejébe, ott részben lecsapódnak, átmedvesítik a kőalattartalmu sziklákat és átadják a magukkal hozott meleget.

A fűtés gigászi méretű, természetes központi fűtés az egész, amit a Természet rendezett

be, szeszélyes kedvében az Uralban, hogy védje az ottlakókat a szibériai tél fagyos lehetetlétől. A közeli környékről valósággal zarándokolnak a hegyre a benszülöttek, hogy egy-két hétig terjedő ingyen gyógykezelést vegyenek a pöffögő gázutakban.

A „Meleg Hegy” most belekerült a geológusok nyomdafesték-csatájának középpontjába. Amde eddig csak feltevések harsognak egymás ellen. A további kutatások fogják majd megállapítani, mitől forró egy magányos hegy a szibériai tél birodalmában.

Capitol Mozgó, Brassó

Nagy érdeklődéssel fut legújabb szenzációjuk:

MAX BAER P. CARNERA

között nemrég lefolyt világajnoki box-mérkőzés eredeti felvétele 5 felvonásban.

Azonkívül:

Elissa Landi, Warner Baxter
legjobb, gyönyörű kiállítású filmje:

Szerdán szerettelek

Pótműsor: Pathé-Journal.

ABD EL KRIM HAZATÉRÉSE

rövid idő kérdése. A marokkói felkelés vezére, aki az arabok élén olyan hősiességgel harcolt a franciák ellen, hogy már egész legenda szövődött körülötte, hír szerint rövidesen visszatérhet hazájába. Abd el Krim a nyolcéves száműzetésben csendes öreg ember lett. „Fogatlan oroszlan” — írta róla egy újságíró, aki meglátogatta. És a franciák már nem tartják veszélyesnek... A fogatlan oroszlan már — nem harap...

— A szenvedő, beteg nőket reggel éhgyomorra egy kis pohár természetes „Ferenc József” keserűviz 2-3 óra alatt könnyű, lágy béltüreléshez segíti és ezáltal igen sok esetben rendkívül jótékony hatással van a beteg szervekre. A női betegségekre vonatkozó tudományos irodalom több nagynevű alapvetője írta, művelben, hogy a Ferenc József vízzel elért kitűnő eredményekről saját kísérletei útján is alkalmuk volt meggyőződést szerezni.

Iskolák Egyesületek

— A KOLOZSVARI UNIT. KOLL. FÖGIMNAZIUMABA az 1934—35. iskolára beiratkozhatnak minden magyarnyelvű tanuló valláskülönbség nélkül. A magyar anyanyelvű tanulók augusztus 25—31. között iratkozhatnak be. Mivel az iskolai év szeptember 15-én kezdődik, vidéki tanulók szeptember 13-ig iratkozhatnak, hogy a kétszeres utiköltségtől megkíméltesse. Részletes felvilágosítást az iskola igazgatósága ad.

— KOLOZSVARI UNITARIUS LEÁNYOTTHON. Az Unitárius Leányotthonba az 1934—35. tanévre felvétetnek: 1. Unitárius lelkészek, tanárok, tanítók leányai, kik felsőbb tanulmányaikat Kolozsvárról folytatják, vagy valamely kényérkereső pályán elő-, vagy továbbképezni akarják magukat. 2. Más társadalmi állású, unitárius vallású szülők unitárius vallású leányai. 3. Nem unitárius vallású leányok, amennyiben még hely áll rendelkezésre. Kérdezősködésekre az otthon vezetője válaszol, ha az illető bélyeggel ellátott, válasz-levelezőlapot mellékel. — Az Unitárius Leányotthon Elöljárósága Cluj, Calea Victoriei 12.

Sas Kálmán református lelkész heroszi küzdelme az élettel, a vádakkal, támadásokkal és fellüvalkodott potentátokkal

A tanítónő véresre veri a gyerekeket — Az állomásfőnök önhatalmu csendőrpáncsok — Ille Flore, a felkapaszkodott kondás, garázdálkodik a kisebbségi életék fölött

Nem tudom, mivel kezdjem azt a rámozlott ézer panaszt, bajt és fájdalmat, amit Mezőtelegd ebben az augusztusi melegben szállít.

Nincs itt semmi baj — mondja a felületes ártató, — nem történik itt semmi, — mondja a mezőtelegdi polgár, aki úgy gondolja, jobb, ha nem beszél, ha hallgat a hatóságokkal szemben.

És ebben az álmos déli melegben, az augusztusi tiszta kék ég alatt, ahol csak cammogva jár ember, meg kocsi, s a rekkenő hőségtől a gondolat is kihagy, lassan mégis elindul a szó. A nagy nyári hőségben vérlázító frisséget jelent minden mondat és Mezőtelegd lassan beszélni kezd.

Ezekből az elejtett fél mondatokból, kinem mondott szavakból alakul ki azután lassan a kép.

MUNKÁSOTTHONBÓL IMAHÁZ

A gyártelepeknél néhány esztendővel ezelőtt munkásotthont építettek. Munkások filléreiket rakták össze. Vették a téglát, fizették a nap-szármot. Most ezt a munkásotthont a munkások ajánlata folytán református otthonnak alakították át.

Kultúrelőadásokat tartanak a helyiségben, az ifjuság összegyűl, szórakozik, csak éppen a tánc nincsen megengedve, tekintve az imaházat.

Az történet ugyanis, hogy Sas Kálmán, az újonnan kinevezett református lelkész tárgyalásokba bocsátkozott a mezőtelegdi munkásokkal és megegyeztek abban, hogy a munkásotthont református kulturháznak alakítják át. A munkások nagyon megszerették Sas Kálmánt, mert látták a lelkész nem érdekli, ki milyen elveket vall, ő csak az embert keresi, az embert, amellyel, tudta, találkozni kell abban a sorsközösségben, ahol egyformán érnek bántalmak minden kisebbséget, akármilyen hitet vagy elveket vall.

És Sas Kálmán találkozott velük. Beszélgetett velük napokon és esteiken keresztül, megérdeklődte a bajukat, ruhát vitt a gyerekeiknek és orvososágot, ha a feleségük beteg volt. A munkások megtalálták az embert Sas Kálmánban és Sas Kálmán is fellelte a testvért a munkásokban.

Nagy szó ez. Mezőtelegd Biharmegye legexponáltabb munkásközpontja volt. Itt szenvedtek a legtöbbet a munkások Rozvány alatt. A mezőtelegdi munkásokat verték és ütötték leggyakrabban a csendőrségen.

És most ez a munkáscsoport átadta református kulturháznak a munkásotthont. Aki a mai elvek csatájával és elkeveredett küzdelmével tisztában van, az jól tudja, hogy mit jelent.

És minden rendben ment volna, de ekkor jött a hatóság. A hatóság: Ille Florian, az intérimtanács elnöke, egy politikában felkapaszkodott kondás, aki még nem régen Flatt Jenőnek, a mezőtelegdi magyar párt elnökének birtokán volt béres. Ez a sem írni, sem olvasni nem tudó s csak a magyar szót gyűlölő és tipró mezőtelegdi potentát kijelentette, hogy inkább legyen Telegd kommunista fészke, minthogy a reformátusok kulturházat tarthassanak fenn a gyártelepek közelében.

És megkezdődtek az üldöztetések, hajszolások. Nem volt nyugtuk egy nap sem. Jöttek újabb segítségek és újabb hatalmasságok.

Jött Micu Constantin, az állomásfőnök, aki csendőrként zarvartatta szét a kulturházban istentiszteletet végző református gyerekeket a jött, mint egy boldog segítőként, Serban Cornélius tanítónő, aki reggelentként elverte az istentiszteleten résztvevő gyerekeket.

A református kulturház a községtől három és fél kilométernyire van. Száz, százhusz család él itt a gyártelepeken. Teljesen lehetetlen, hogy ezek a gyerekek hidegben, fagyban bejöjjenek istentiszteletet hallgatni a község templomába. Sas Kálmán tehát úgy segített a dolgozók, hogy ő maga megy ki minden reggel, hogy a régi munkásotthon épületében tartsa meg a hittanórát ennek a nyolcvankilencven református gyereknek.

És ez nem tetszett Serban Cornéliának. Véresre verte az hittanóráról visszatérő gyerekeket, akik sirva mentek haza és kijelentették, hogy vagy nem mennek többé hittanóra vagy az iskolába nem mennek el, mert nem bírják azt, hogy a tanítókisasszony állandóan összeveri őket.

A szülők rengeteg feljelentést adtak be a tanítónő ellen. Azonban a feljelentéseknek semmi következménye nem lett. Elsikkadtak a tanítónő ostoba védekezésében, hogy azalatt az idő alatt, amíg a gyerekek hittanórán vannak

és magyarul tanulják a hittant, elfelejtene románul, így tehát az ő tanítása teljesen kárba vész.

A mezőtelegdi tanítónő bölcsebb és radikálisabb akar lenni a miniszteri intézkedésnél, amely elrendeli, hogy a vallástant minden iskolában magyar nyelven tanítsák a kisebbségi gyerekeknek.

És még el sem mullott ez a támadás, nyomban követte a második.

A református otthonban havonta néhány kultúrelőadást tartanak. Ezeket az előadásokon szó kerül konverzióról, aktuális kérdésekről, gyermeknevelésről. Az előadásokat nemcsak magyarok látogatják, hanem nagy számmal románok is. Szívesen látnak ezeken az előadásokon mindenkit. Néhány előadás után természetesen ismét megszületett a vád: Sas Kálmán irredentizmust folytat — a románok között.

Tehát nem is a magyarok, hanem egyenesen a románok között.

A vád képviselője ismét Ille Flore, akinek igen szép háza van és birtoka, pedig mint béres ezt igen nehezen szerezhette meg egyszerű munkával.

És ismét megkezdődtek a kihallgatások. Sas Kálmán bejelentette a hatóságoknak, hogy csak úgy védekezhet ezek ellen az ostoba vádak ellen, ha minden egyes kultúrelőadásra elküldenek egy hatósági embert. Ha azután az

Sas Kálmán az embert keresi — ha nem is diogenesi módon...

A hús verandán Sas Kálmánnal beszélgetünk az augusztusi melegben.

Odakinn renoválják a templomot. Festik a falakat, javítják az ablakot, kaput.

— Ez a legrégebbi templom a Romániában. 1820. körül épült egy régi római aksztrum fundamentumára. A magyar állam annak idején nagyon segélyezte ezt az egyházkerületet. Régi magyar freskók díszítik a templom belsejét. Most bizony nagyon nehezen folyik a tataro-

zás. Az egyházközség szegény. A tanács nem ad egy bani segélyt sem. Hatvanöt százalék református ember él ebben a községben, mégsem kaptunk egy fillér segélyt sem. Néhány héttel ezelőtt azután a megyei prefektushoz fordultunk, aki erősen leírt, így szavaztak meg nagy kinnal 10.000 lejt, azonban azt sem kaptuk meg. Egyszerűen megtagadták. Ők nem adják. Nincs miből... Így azután nem tehettem mást, minthogy végig jártam házról-házra az

zár. Az egyházközség szegény. A tanács nem ad egy bani segélyt sem. Hatvanöt százalék református ember él ebben a községben, mégsem kaptunk egy fillér segélyt sem. Néhány héttel ezelőtt azután a megyei prefektushoz fordultunk, aki erősen leírt, így szavaztak meg nagy kinnal 10.000 lejt, azonban azt sem kaptuk meg. Egyszerűen megtagadták. Ők nem adják. Nincs miből... Így azután nem tehettem mást, minthogy végig jártam házról-házra az

De mult vasárnap megint kitört a vihar.

Bűnbánati napot tartottak a reformátusok. Ötszáz református asszony gyűlt össze a szomszédos községből. Azonban alighogy az istentisztelet kezdetét vette, megkezdődött Ille Flore akciója. Megjelentek a csendőrségen és felszólították a csendőrmestert, hogy azonnal verje szét a gyülekezetet csendőreivel. A csendőrmester ekkor írást kért Illétől, mutassa fel a rendeletet és ő nyomban végrehajtja. Illének természetesen nem volt semmiféle írás a kezében. Ekkor Ille megismételte a kérését és azt mondta, hogy csak nyugodtan zavarja szét a gyülekezetet, az ő felelősségére. A csendőrmester azonban ismét megtagadta Ille kérését. Amikor Ille azt látta, hogy minden hasztalan, embereket fogadott fel és egy-két hatósági közeget, akik a templom elé állva a legpiszkosabb szavak és káromkodások kíséretében várták a templomból kiönlőket. Szidalmak és fenyegetések közben szállottak fel ezekre az összegyűlt környékeliek. Az ijedség, a kétségbeesés és a gyűlölet fenyegetésével közben ért véget a reformátusok mezőtelegdi bűnbánati napja.

Gyárak alszanak az augusztusi melegben

Ezeket az alvó gyárakat már senki fel nem költi. Ezeket a krízis altatta el, ez a merész és radikális dajka és a gyárakkal együtt elaltatta Mezőtelegden a munkát és az életet. A Biharszilági Olajipar megindulására még kilátás sincs. A gipszgyár, butorgyár... már csak a hírük van meg. Eltűntek, hogy utcára dobjanak egy munkanélküli tömeget, amelyik ma éhesen és rongyosan járja a mezőtelegdi utcákat.

Ami még üzemben van, az a fűrészg

Kulturmunka

A napokban folyt le nagy sikerrel a katolikus népünnepély Orbán Péter plébános és Domokos Jenő tanító vezetésével.

Az Aviva kultúrdsztánjainak nagy a sikere. A vezetőség Weinslein Adolfné és Schwartz Hermanné, ők vezetik a zsidó nőegyletet is.

A vendéglős mondja

Márton László, amint bemegyek a vendéglőjébe dölben: — Tönkve ment itt minden. Legjobb lenne, ha becsuknám a vendéglőmet. A parasztok tejes-kannákban hordják a pálinkát. Így hát az ital-kimérés nem sokat számít. Mindenféle főzések titokban s nem lehet rájönni. A házikosztosok még azt a pár embert is elszedik, aki idejárná étkezni.

Panaszok, mindenütt panaszok. Itt különben szó kerül kultúrdsztánságról is. Azelőtt hetenként volt egy mozielőadás Erdős Pál mérnök Nagyváradról szerelte fel hozzá a gépeket. Be is gyűltek eleinte százan-százötvenen. Azonban a hatóságok, ahogy üzetelt sejtettek, már ráshadították a taxákat. Jött a repülőbéllyeg, községi taxa, huszonhatszázalékos adó. Mi marad? Ha a filmet ingyen adnák, ha a gép ingyen lenne, akkor sem

gyár, Friedmann József igazgatása mellett és a derna-tatarosi Socodrum, amelyik kevés munkaerővel dolgozik, de ezek sem kapják már a fizetésüket közel harmadik hónapja.

A gyárak, amelyek hajdan kétezer munkást foglalkoztattak, leálltak. Ajtáik bezárva s a kéményeken a golya kelepel Alszanak az augusztusi melegben, de nem ébreszti fel őket sem az őszi dér, sem a téli hófúvás.

fizetné ki magát. Márton, a vendéglős, legutoljára karácsonykor kísérletezett, de ráfizetett. Ugy gondolta, hogy karácsonykor beveszi mindazt, amit egy éve ráfizetett. Azonban tévedett, az előadásra karácsonykor is ráfizetett. Azóta nincs mozi Telegden. A kultúrdsztánságlet megvan, de nincs hozzá pénz.

Mezőtelegd a statisztika tükrében

Sas Kálmán református lelkész most írja Telegd és Körös-völgye történetét. A statisztikából a következő adatok kerülnek ki: Telegden 520 református család él. Ebből 280 munkanélküli és 170 éhező család. A római katolikusok közül körülbelül 20, a zsidók közül 10 család van munkanélküli. Telegd kilencvenszázaléka magyar.

Gyűjtsük talán egy csokorba őket

Micu Constantin az állomásfőnök, aki nem tudni milyen alapon a csendőrök főparancsnokaként működik Mezőtelegden, szétkergette a reformátusok összefüvetelét.

Bejan Aurél a jegyző. Arról ismeretes, hogy ha kisebbségi bejön a hivatalába, röfordit. Ő a felháborodott buta ember, a

összes református családot és megegyeztem velük, hogy néhány hónapon keresztül mindegyik család két lejt ad adósságrendezésre, templom renoválásra, iskola javításra. Ebből olyan alap gyűlt össze lassan, hogy javítás alá került a templom is és lassan fizetjük az adósságot...

Sas Kálmán református pap itt ül velem szemben a verandán. Fiatalember. De arcán ott ül a gond, ezernyolcszáz, kétezer református család gondja és baja. Nyílt, magas homlok és tiszta tekintet. Öröm beszélni ezzel az emberrel, követni ezeket a tiszta gondolatokat, ha a képek és mondatok ugyanakkor elszomorítók is.

— Hígyje el, a legnagyobb támaszom a munkások soraiból kerül ki. Ezek fizetik a leglelkismeretesebben a havi két lejt, pedig igen sok közülük munkanélküli áll. Ezek tartják be leglelkismeretesebben az egyház utasításait...

Érdekelne a mód, ahogy ezeket a szélsőbaloldali munkásokat Sas Kálmán egységbe sorakoztatta, ahogy megértette velük az összetartás, az együvértartozás szükségességét.

— Egyszerű dolog ez az egész. Látták, hogy én bennük nem azt az embert kutatom, akit minduntalan támadnak meggyőződéséért. Engem ez nem érdekelt. Mindenki olyan hitet valljon vagy elvet, amilyent akar. Ez mindenkinél a belügye. Én a bajaimat kutattam s azokban szándékoztam részt venni. Es ezen a ponton találkoztunk. Enni adtunk a gyerekeknek, segélyeztük őket a betegségükben. És azok a munkások, akikkel eddig senki sem törődött, megérezték, hogy szeretik őket és így kapcsolódtak lassan közénk. A kommunista házból maguk alakítottak református imaházat, kulturházat. Milyen kitűnő anyag a munkás, Mennyire kár volt kiejteni őket a közösségből. Eppen azokat elhanyagolni, akikben a közösség érzése annyira ki van fejlődve. Mindannyian emberek vagyunk. Ha éhes vagyok, én is csak kiabálok...

Ugy érzem, heroszi munka és küzdelem az, amit Sós Kálmán itt, Mezőtelegden folytat. Harcol egyháza ezer bajával, küzd a gyűlölködő potentátok ostobaságai és hajszolásai ellen.

És közben kettőezernek száz lej fizetése van, amit viszont nem kap meg. Meg kellene ösülnie, erre viszont nem is gondolhat. Fiatal ember, aki tudta, hogy mit vállal, amikor idejött. Elődjének szétesett birodalmát kellett helyreállítani. A szegénységben, nélkülözésben fellázadt lelkeket ismét egymás mellé párosítani.

Bucsum Sós Kálmántól. A nap perzsőlőn tűz. A hatszázéves református templomban védik a magyar freskókat. Emberek dolgoznak a templom tetején. A virágok tikkadnak a forróságban. És ott, a zsalugáteres ablakok mögött emberi jövőről álmodik a meghajszolt és összegurgott kisebbségi élet.

ki örökké lázong, ok nélkül. Ostobaságának következményeit a kisebbségiek nyelik le kénytelen kellenlen.

Musca Sándor községi pénztárnok, Biharszilágiiban volt napszámos. Nem a legokosabb emberek egyike, de ahhoz mindegyre volt esze, hogy a választások alkalmával Indries Floréval és Ille Floréval egyetemben átvegye az urnákba helyező szavazatokat, azokat megnézze s ha nem voltak megfelelőek, ott a választó előtt szétépe azokat. Ez volt a híres telegdi szabadválasztás. Ami annyit jelentett, hogy szabad volt ugyan választani, de viszont teljesen fölösleges is volt.

Út mezőtelegdi potentát, akiket a politika rászabadított a háromezer kisebbségi mezőtelegdi nyakára.

Divat öltöny

garantáltan tiszta gyapjuszövetből, havi 400 lei részletre

Lei 2200.

Divat nadrág

szürke és drapp színben, havi 120 lei részletre

Lei 580.

Átmeneti kabát

havi 300 lei részletre

Lei 1900.

Mind mérték után, elsőrendű hozzávalóval. A szabómunkát: WEISZ E. ZSIGMOND végzi.

Incasso Bank R.-T. ruhaosztálya.
Oradea, Str. Rimanóczy 2., Telef. 501.

K Ö Z G A Z D A S Á G

Az iraki petroleum, amely fojtogat

Bukarest, augusztus 17.

Románia devizagazdálkodását és külkereskedelmét újabb nagy csapás fenyegeti, amelynek kihatásait még csak nagy vonásokban sem lehet előre megírni. A közelmúlt napokban kifutott a Földközi-tengerre az első tankhajó, az iraki petroleummal, a szíriai Tripolis kikötőből és rövidesen elkészül Haifában a moszszuli petroleumvezeték másik végállomása is. Az iraki petroleum éppen azokra a piacokra gravitál, amelyeken eddig a román petroleum volt és van bevezetve.

Román petroleumipari körökben mostanában nem nagy jelentőséget tulajdonítottak az iraki petroleum várható konkurenciájának és azzal érvelnek, hogy egyfelől a mezopotámiai kőolaj gyengébb minőségű, mint a romániai, másfelől pedig az iraki petroleummezők feltárásában majdnem ugyanazok a nagy világ-égek vannak érdekelve, amelyek erősen dolgoznak Romániában is és így aligha fogják itteni, mintegy 10 millióra tehető beruházásait önkezüleg megsemmisíteni. Sőt a Romániában érdekelt külföldi csoportokhoz tartozó szakkörökben még bizonyos optimista reményeket is fűztek nemrég a mezopotámiai petroleum várható versenyéhez és pedig abban az értelemben, hogy az új konkurrencia kényszeríteni fogja a ma még független romániai petroleum-társaságokat, hogy csatlakozzanak a fennálló belső és külső egyezményekhez.

A román petroleumtermelés 81 százalékát képviselő nyolc nagy cég közül csak kettő tiszta román alapítás, amely a termelés 16 százalékát képviseli.

és hatalmas állami támogatás nélkül aligha tudna boldogulni. Van azután 11 közpétermelő, amely az össztermelés 15 százalékát képviseli, de ezek is túlnyomórészt a külföldi tőke alapításai. Románia petroleumtermelésében és exportjában a három legnagyobb társaság a következő arányban vett részt 1933-ban: Astra Román (Royal Dutch-érdekeltség) a termelés 19.53 és az export 25.41 százalékát tartja kezében, a Románo-Americana (Standard Oil érdekeltség) a termelés 7.82 és a kivitel 15.11 százalékát, míg a francia érdekeltségű Steaua Román a termelés 15.18 és az export 17.84 százalékát. Egyedül ez a három nagy külföldi csoport tehát kezében tartja Románia petroleumtermelésének 42.51 és exportjának 58.36 százalékát.

Annak ellenére azonban, hogy a külföldi petroleumtrösztöknek komoly érdekeik vannak a román petroleumiparban, az iraki petroleum mégis komoly veszélyt jelent Románia részére.

Ugyanazok a trösztök ugyanis szerződéses alapon kötelezve vannak arra, hogy Irákból évente 4 millió tonna petroleumot exportáljanak és ezt az árut akárhol helyezik is el, az amugy is áruval tulzsufolt világpiacra ugyanennyi petroleumot ki fognak szorítani eddigi piacáról. És miután az iraki petroleum leginkább a Földközi-tenger mentén konvenál, elsősorban a román export fogja az új konkurenciát megsínyleni. Ezen a területen Románia az utolsó három évben petroleumexportjának 50.12-46.03-45.35 százalékát helyezte el.

Ennek a piacnak a megvédése valósággal életkérdés Románia részére.

Az iraki petroleum versenyét a román petroleum annál nehezebben tudja majd kivédeni, mert egy árharc esetén a román petroleum nem tudja a költségeit semmivel sem csökkenteni.

A termelés ma már tökéletesen racionalizálva van, azonkívül pedig a termelők többsége tovább már nem ocsóbbítható tökével dolgozik, a tengeri fuvardíjak rendkívül alacsonyok és így itt sem lehet újabb megtakarításokat elérni. Az egyetlen lehetőség az exportra kerülő petroleumtermékek romániai fuvardíjának csökkentése lenne. A kivitelre szánt román petroleum 84.09 százaléka Konstancaán át kerül ki az országból, ahová vasuton történik a szállítás Ploesti környékéről. A fuvardíj ma tonnáként 430 lej, viszont a petroleumcégek már évek óta harcolnak a CFR-rel, hogy szállítsa azt a magas tarifát, miután a vasut önköltségi ára tonnáként csak 160 lej. Ha az így mutatkozó 270 lejes különbözetnek legalább egy részét a CFR elengedné, akkor ugyanannyival csökkenteni lehetne az exporttermékek árát.

Azt is kívánják a petroleumcégek, hogy a vasut építsen Ploesti és Konstanca között egy új vezetékét a benzinnel, amivel tovább 90 lej megtakarítást lehetne elérni a szállításonál tonnáként.

Evenként így a Konstancaán keresztül exportált 5 millió tonna petroleumterméknél először 1350 millió lej, majd a benzinezetek révén újabb

Meghiusult az állami aranybányák kereskedelmeseitésének terve

A magántőke nem vállalta a Nemzeti Bank súlyos kikötéseit

Bukarest, augusztus 17.

Mint megbízható helyről értesülünk, az állami aranybányák kereskedelmeseitésének terve meghiúsult.

Amint ismeretes, az állami aranybányák kommercializálásának tervével annak idején a nemzetipárti kormány is foglalkozott, azonban nem tudta megvalósítani, mert egyrészt hiányzott a megfelelő nemzetipárti jellegű magántőke a vállalkozáshoz, másrészt ideje sem volt hozzá az akkori kormánynak, mert váratlanul át kellett helyét adni a liberális kormánynak.

Az állami aranybányák kereskedelmeseitésének tervét a Tatarescu-kormány is magáévá tette, főleg a Nemzeti Bank ösz-

tönzésére, amely a bányák termelésével és mostani ügyvezetésével nincs megelégedve.

Az erre vonatkozó törvényjavaslat tervezete is elkészült már és csak azt a pontot kellett volna kitölteni, amely megjelöli, hogy milyen tőkecsoport kapja az állami aranybányák kitermelésének koncesszióját!

Honapokon keresztül folytak a tárgyalások a Nemzeti Bank és a koncesszióra kiszemelt liberális tőkecsoportok megbízottai között és ugylátszott, hogy nem lesz különösebb akadály annak, hogy a kormány által is erősen támogatott liberális magántőkések megkapják a koncessziót.

Most aztán, amint fentl'lenl' mértékadó és az akcióban is erősen érdekelt helyről

értesülünk, a tárgyalások megszakadtak és pillanatnyilag úgy néz ki a helyzet, hogy az állami aranybányák kereskedelmeseitésének tervéből nem is lesz semmi. A Nemzeti Bank ugyanis olyan súlyos feltételeket szabott bizonyos kérdésekben, a miket a koncesszió-jelöltek nem tartottak elfogadhatónak és nem lehetett áthidalni sem a differenciákat.

Mint ezzel kapcsolatban értesülünk, a Petrosani, melynek vezetősége lett volna a kommercializálásnál, most erősen káztat aranyterületek után, hogy a múlt évben levő két kisebb aranybányáján kívül, megkezdje a nagyobbarányú aranybányászatot a maga vállalkozásában rezsimjében.

A közlegő kamarai választásokra toborozzák a kisiparosokat

A kereskedők az ipartól független külön kamarákat és külön minisztériumot követelnek

Brassó, augusztus 17.

A szakkamarák reorganizálásáról szóló törvény értelmében rövidesen az egész országban megtartják az új választásokat. Mint ismeretes, a kereskedelem a legélesebben ellene volt a kamarai törvény módosításának. Nem csináltak és most sem csinálnak titkot a kereskedők abból a meggyőződésükből, hogy a kamarai törvény megoáltoztatása, akárcsak a többi kamaráké is, kizárólag politikai okokból történt.

A közeledő választásokkal kapcsolatban meg is indult már a politikai mesterkedés. Többek között ismét azt kezdik firtatni, hogy tulajdonképpen kinek van szavazati joga a kamarai választásokon. Maga a kamarai törvény tudvalevően ezt a jogosultságot két feltételhez köti. A szavazó bejegyzett cég kell legyen és kamarai illetékeket fizessen. Különösen az utóbbi feltétel a kisiparosokat érinti, akiknek a többsége, minthogy a munkakamarákba ponták be őket, nem fizetnek illetéket az iparkamaráknál, következésképpen nem birnak ott szavazati joggal sem. Egyes iparkamarák részéről most erőteljes akció indult meg annak érdekében, hogy a kisiparosság jegyeztesse be magát a kereskedelmi kamaráknál is, ahol állítólag fokozottabban tudják érdekeiket megvédeni, mint a munkakamaráknál.

Érdekesnek tartjuk ezzel kapcsolatban megemlíteni, hogy a Sfatul Negustoresc körében egyre nagyobb tért hódít az a régi követelés, hogy a kormány válassza szét a kamarákat. Ezek szerint a kereskedőkörök szerint ugyanis a főzős kereskedelmi és iparkamarák a multban is erélyteleneknek mutatkoztak. Egyes, radikálisabb körök azt követelik, hogy magát a kereskedelemügyi és ipari minisztériumot is válasszák ketté, illetve a kereskedelmet csatolják a földművelésügyhöz és a kézműiparhoz.

1927-ben még egymilliárd értékű gyapjuszövetet hoztunk be

A behozatal most 46 millióra zsugorodott

A kontingentálás újabb megszorításától fél a selyemfogyasztás

Bukarest, augusztus 17.

Egyik előző cikkünkben említettük, hogy a romániai árubehozatal élén a növényi textilanyagok és készáruk állanak, amelyek értéke 1933-ban az összimport 33.6 százalékát tette ki. Természetes tehát, hogy a kontingentálás elsősorban a textilárúk behozatalát sújtja. A pamutárúk importja egyetlen év alatt 280 millió lejjel esett vissza, a gyapjuszövetek behozatala 46 millió lejjel zsugorodott össze az 1927 évi 1062 millióról, míg ugyanakkor a belföldi textilipar nyersanyag importja minden kontingentálás és devizakiutalási nehézség ellenére, legalább olyan mértékben növekedett, a

mennyiben a készáruimportot csökkentették.

Az egyedüli kivétel a fenti szabály alól a selyem. Ebben a cikkben a készáru-behozatal 1933-ban 38 millió 147.000 lejt tett ki az 1932 évi 28 millió 236.000 lejjel szemben, míg ugyanakkor a selyemfonal importja értékben az 1932 évi 285 millióról 130.000 lejről 264 millió 590.000 lejjel ment vissza. Igaz, hogy mennyiségileg a selyemfonalimport is emelkedett, sőt a kontingentálás előtti időkkel szemben a selyemfonal behozatala állandó emelkedést mutat. Így például 1928-ban a behozott mennyiség mindössze 269 tonna volt 453 millió 620.000 lej

128.7 millió lejt lehetne megtakarítani, amely lehetővé tenné a román petroleumipar régi exportkapacitásának visszaállítását. Csakhogy a vasut hallani sem akar arról, hogy ezeket az összegeket egészben, vagy csak részben is elengedje, amikor hosszú évek óta 1933-ban végre sikerült deficit nélkül lezárni az üzletét,

eltekintve attól, hogy egy 500-600 millióba kerülő benzinezetek egy csapásra értéktelenné tenné a CFR petroleumszállító kocsiparkjának igen nagy részét. Ilyenformán a román petroleumra ismét nehéz napok várnak, ami kihatással lehet az ország egész gazdasági és pénzügyi életére.

értékben 1929-ben az import megduplázódik és felugrik 574 tonnára, amely azonban már csak 245.5 millió lejbe kerül a nemzetközi műselyemtrösztök közötti éles verseny következtében. Már 1930-ban az egymásután keletkező belföldi selyemszövődéek 888 tonna fonalat importáltak 319.7 millió lej értékben és 1931-ben 971 tonna fonalat 267.9 millió lej értékben. A kontingentálás bevezetésének évében, 1932-ben a behozatal 1301 tonnára emelkedik 285.1 millió lej értékben, hogy azután 1933-ban elérje az 1350 tonnát 264.6 millió lej értékben. Az import növekedése idézte elő azután a tultermelést, amely az árak letörésére és számos selyemgyár rövidbe, vagy tartósabb jellegű üzembeszüntetésére vezetett.

Ugyanez a jelenség ismétlődött meg a selyemárúk behozatalánál is, amely a kontingentálás óta ugyancsak emelkedőben van a hivatalos adatok szerint. Hét évvel ezelőtt Románia még 102.048 kiló selymet hozott be külföldről 188 millió lejtért, 1928-ban pedig 97.748 kilót 121.4 millióért. Ezután egyre jobban visszaesik a behozatal és 1929-ben az importált árúk értéke 79.7 millióra, mennyisége pedig 33.2 tonnára ment vissza, hogy a következő évben a visszaesés 33 százalékos legyen és elérje a 11.316 kilót 34.0 millió lej értékben. Még jobban visszaesett a selyemimport 1931-ben és pedig 7216 kilóra 23.9 millió lej értékben. És ezután jött a kontingentálás éve, 1932, a melyben a selyemimport hirtelen felszökik 10.905 kilóra 28 és egynegyedmillió lej értékben és ez az emelkedés fokozódik 1933-ban, amikor eléri a 14.644 kilót 38.1 millió lej értékben.

Ez a párhuzamos emelkedés teljesen érthetetlen és azt mutatja, hogy

a kontingentálás várható következményeitől való féltelmükben úgy a selyemgyárosok, mint a kereskedők sokkal több árut szereztek be, mint amennyit rendes körülmények között behoztak volna.

És ugyanez a jelenség igazolja a kontingentálási rendszer felesleges voltát is, mert a selyemimport adatai azt mutatják, hogy a kereskedő és gyáros, aki elég ügyességgel rendelkezik, minden megszorítás ellenére is annyi árut tud behozni, a mennyit akar.

Október 1-ig meghosszabbították a keretkompenzációt

(Bukarest) A kormány gazdasági tanácsa az ez év július 8-ai, az összes keretkompenzációk beszüntetéséről szóló rendeletének visszavonásával a kompenzációs engedélyek érvényét ez év október 1-ig meghosszabbította. Az importőröknek így még egyszer és utoljára két hónapjuk van, ami alatt a régi engedélyeket a be- illetve kivieendő árak tetszés szerinti megválasztásával értékcompenzációs üzletek lebonyolítására felhasználhatják.

Egymillió dollár értékű aranyat utalt át az Egyesült Államok Európába a dollár alátámasztására

Az átutalás hírére Zürichben azonnal emelkedett a dollár — Roosevelt valutapolitikája miatt lemondott a Jegybankok Szövetségének elnöke

Washington, augusztus 17.

Mint eddig csaknem minden közgazdasági elgondolását, Roosevelt elnök jegybankpolitikáját is vasakarattal viszi keresztül, annak ellenére, hogy szembekeült ezen a téren a legirányadóbb személyiséggel: a Jegybankok Szövetségének elnökével.

Black, a Jegybankok Szövetségének elnöke az utolsó percig ellenzte az Egyesült Államok áttérését a kettős fémrendszerre.

Roosevelt keresztülvitte mégis elhatározását és kitartott mellette akkor is, amikor az európai tőzsdék a dollár értékének le-

szorításával válaszoltak az ezüstvaluta bevezetésére.

Black lepona az elnök pénzügyi politikájának konzekvenciáját és lemondott a Jegybankok Szövetségének elnöki tisztségéről. Roosevelt a lemondást elfogadta.

Black lemondása igen nagy feltűnést keltett az Egyesült Államokban és még jobban fokozta az új bankjegypolitika után bekövetkező bizonytalanságot.

Lemondása után Black nyilatkozatot adott közre, amelyben

nyíltan hangsúlyozza, hogy lemondását az elnök valutapolitikája idézte elő, a mellyel nem ért egyet.

A DOLLAR ESEJÉT EURÓPÁBAN AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK MEGALLÍTOTTA.

ezzel akarván rácafolni azokra a jelentésekre, amelyek szerint a kincstári hivatalnak a dollár 50 százalékos aláértékelése volna a célja.

A kincstári hivatal utasította a Guaranty Trustot, hogy egymillió dollár értékű aranyat utaljon át Franciaországba, a dollár alátámasztására.

Az átutalás hírére a dollár azonnal emelkedett. A dollár zürichi jegyzése kedden este 301.62 és egykettővel zárult, ezzel szemben mára — az alátámasztás hírére — 303.25 frankkal jegyezték.

VÉRES FÉLTÉKENYSÉGI DRÁMA EGY BUKARESTI LAKÁSBAN

A háztartási alkalmazott férje tetten érte feleségét és a háziúr fiát. A meglepett fiú több revolverlövessel leterítette a féltékeny férjet

A férj állapota reménytelen

Bukarest, augusztus 17.

Bukarestnek újabb szenzációja van: a semmitőszéki főügyész fia élet-halálra menő viaskodása után lelőtt egy munkást, aki tévedésből rátámadt.

Hariton semmitőszéki főügyész Basarabiei 51 szám alatti lakásán történt a nem mindennapi eset. A főügyész nyaralásra utazott és a ház 21 éves Bibi nevű egyetemi hallgató fia őrizetére maradt.

Szerda éjszaka két órakor fért haza a fiatalember. Kulcsával kinyitotta a kaput és az előszoba ajtaját. Mikor szobájába ért, cseppet sem cseléd után. Tancu Elena szolgáló rövidesen meg is jelent és a fiatalember utasítására hozzákezdett az ágyvetéshez. Alig készítette ki azonban a párnákat, mikor felpattant az ajtó és sötét arccal megjelent Taplan Gheorghe munkás, a szolgáló férje.

— Mit keresel itt? Ilyenkor semmi dolgod az urfi mellett! — kiáltotta fenyegető hangon, majd hirtelen lendülettel rávetette magát a meglepődött fiatal Haritonra.

Élet-halál harc kezdődött. A földön hempergve, összekapaszkodva viaskodtak. A nagytermetű, hatalmas erejű munkás ujjai vaskapocsként szorították a fiatalember torkát.

TETTENÉRÉS TÖRTÉNI

Ujabb jelentés szerint a Basarabia-utcai féltékenységi dráma egyik hőse, a 21 éves Hariton Bibi, csütörtökön dél előtt a rendőrprefekturáról átkísérték a hadbírószágra, tekintettel arra, hogy most szolgálja önkéntességi évét.

A szolgáló körüli éjjeli párviadal körülményeinek tisztázására az ügyészség még a hajnalban megindította a vizsgálatot. A semmitőszéki főügyész fia első vallomásaiban azt állította, hogy Taplan Gheorghe, a cseléd férjének, aki különben küldönc az egyik bukaresti petróleumvállalatnál, semmi oka sem volt arra, hogy féltékenykedjék rá és megtámadja. Ezzel szemben a lelőtt Taplan, a kit haldokolva szállítottak kórházba, amikor néhány percre eszméletre tért, kijelentette, hogy

ő tettenérte feleségét a fiatal Haritonnal és ez hozta ki a sodrából.

Amikor ő az urfi szobájába betoppant, már mindketten le voltak vetkőzve és ő ezért rontott rá az önkéntesre, aki visszavetett felesége kiszolgáltatottságával.

A dráma áldozatán különben még a hajnalban műtétet hajtottak végre, állapota azonban továbbra is súlyos és kevés a remény felépüléséhez.

A választott bíróság döntött a Steward-ügyben: 55 millió lej kártérítést ítélt meg a román állam terhére

Bukarest, augusztus 17.

A Steward utépítő társasággal kötött szerződést a román állam, mint ismeretes, felbontotta, mire az angol cég 284 ezer angol font erejéig kártérítést követelt, a szerződés kikötéseire hivatkozva. A román állam megtagadta az összeg kifizetését. A Steward társaság erre kártérítési igényperrel támadta meg az államot. A per hosszasan elhúzódott: több ítélet

után az angolok végül is választott bíróságra bízták a döntést. A választott bíróság, melynek tagjai Grigore Dumitrescu, a Nemzeti Bank kormányzója, Boamba Joan az állam és Johnson, az utépítők képviselője voltak, most hozta meg döntését: ötvenmillió lej kártérítés és ötmillió lej perköltség megfizetésére kötelezte a román államot.

Súlyos vallomás Steinhouse rendőrfőtanácsos ellen a bécsi rádiópalotát megszálló terroristák perében

Bécs, augusztus 17.

A rögtönítélő katonai törvényszék a rádiópalotát megszálló terroristák bűnperében szerdán elsőnek Grylka Ottó rendőrmestert hallgatta ki.

Grylka összejárt a felkelőkkel és rendőrmesteri egyenruhájában segítette elő, hogy bejussanak a rádiópalotába.

A rendőrmester beismerte, hogy segítségére volt a felkelőknek, de azzal védekezett, hogy azért állott melléjük, mert egy másik rendőr értesítette, hogy a felkelők Steinhouse rendőrfőtanácsos beleegyezésével foglalják el a rádiópalotát. Grylka védője kérte a bíróságot, hogy szerezze be Rintelen követ, Gotzmann és Steinhouse rendőrfőtanácsosok vallomását a rendőrmester igazolására.

Az ügyész ellenezte az indítványt, azon az alapon, hogy Grylka bűnössége beigazolódott és ezen semmit sem változtat az ügyvéd által kért vallomások beszerzése.

Az elnök a védő előterjesztését elutasította. Ezután

Kauf Richard közsörűst, a vád koronatanúját hallgatták ki.

Kauf, mint Heimwehr-tag teljesített szolgálatot a rádiópalota kapujában. Láta, amikor két rendőr — Grylka és Nihisch — két másik em-

ber kíséretében belépett a rádiópalotába. Mivel rendőrökkel mentek, nyugodtan beengedte őket. Utána ismét két rendőr jött, két másik emberrel. Ekkor már gyanút fogott és utánuk sietett, hogy feltartóztassa őket. Ekkor

az egyik vádlott, Paul, revolvert fogott rá. Közben még néhány ember tódult be a kapun. Őt lefogták és a fejét addig verték, amíg eszméletét veszítette.

Félig ájult volt már, amikor fentről hallotta a segélykiáltásokat és a revolverlövéseket.

Kauf tanu vallomása további során elmondja, hogy a felkelők, mint egy homokzsákot, őt tartották oda élő fedezéknek, amikor a katonaság be akart törni a rádiópalotába, a felkelők elfogatására. Kayser tanu az agyonlőtt Tersel színész tragédiájáról tesz vallomást. A mikor a felkelők betörték, Tersel valósággal megürrült ijedelmében és amikor ordított, a felkelők valamelyike agyonlőtte, de nem tudja, hogy melyik volt. Ehrenberg szpiker elmondja, hogy Domes vádlott kényszerítette fejének szegzett revolverrel, hogy mondja le a kormány lemondásáról szóló hirt.

FRIGYES VILMOS NEMET EXTRONÓRÓKOS

a világháború óta most adott először nyilatkozatot francia lapnak. A Petit Journal tudosi-

tóját fogadta és annak a véleményének adott kifejezést, hogy nem hisz a francia-német háborúban. Sokkal jobban tart a szláv és kelet-ázsiai feszítődéstől és ezért reméli, hogy Németország jogait mielőbb elismerik, mert csak így lehet a nyugati kultúra igazi védelmezője.

OTTO A SVÉD KIRÁLYNAL

Stockholm, augusztus 17.

Ottó királyfi csütörtökön elutazott Stockholmól a silli deni királyi kastélyba, Gusztáv svéd király meglátogatására.

Katasztrófális pusztítást okozott a felhőszakadás Brailában

Braila, augusztus 17.

Az országszerte megindult esőzés Brailában katasztrófális arányokat öltött. Csütörtök éjjel több óráig tartó felhőszakadás zuzdul a városra. A következmények rendkívül súlyosak: ötven házat alámosott a víz. Minden pillanatban beomlásuktól tartanak.

Az utcák olyanok, mint feldult lövészárkok. Van olyan utca, amelyben az uttesten hat-nyolc méter mély gödrök tátonganak.

A villamosforgalom teljesen szünetel, mert az

alámosott utcák nem bírják el a villamosok súlyát.

Sok ház víz alá került. Így a Goldenberg fémáru üzem is milliós károkat szenvedett. Több gabonarakárt elöntött a víz.

A kikötőből a megnövekedett Duna hullámai hajókat ragadtak el.

Több hajó komolyan megsérült.

A kár összegét egyelőre felbecsülni sem tudták, de annyi máris megállapítható, hogy sok millióra rug.

A BUKARESTI TŐZSDE-ZÁRLAT

Adóbónok: 41 és fél. Stabilizációs kölcsön: 42 és egynyelvad. Kisajátítási kötvény: 42 és fél—41 és háromnegyed. Banca Națională: 4950—5000. Banca Românească: 310—320. Credit Minier: 263—267. Mica: 1245. Resica: 425—428. A többi változatlan.

GABONAPIAC

Buza: 78-as 475 ab Bukarest és 500 prompt-ra, 79—80 kg.-os 450 ab Bukarest, tavalyi 76-os 450 ab Bukarest. Zab: 47—48 kg.-os 330 ab Bukarest, 42 kg.-os 300 prompta, 40—44 kg.-os 250 későbbi szállításra. Rozs: 70 ab bánáti átlomás 240 és ab Bukarest 300. Tengeri: tavalyi 256 ab átlomás.

LEGUJABB

A MUNKAÜGYI MINISZTER RENDELKEZÉSE SZERINT RÖVIDESEN MUNKAKAMARAI FIOKOKAT ÁLLITANAK FEL

A munkaügyi miniszter rendelkezése értelmében minden olyan megyeszékhelyen, ahol a munkakamarai választói jegyzéken ötézernél több feliratkozott választó van, fiókot is állítanak fel.

A munkakamarai fiók vezetősége a következő összetételű lesz: a munkaügyi minisztérium képviselője, egy munkás, egy iparos és egy magántisztviselő. A munkakamarai fiók vezetőségének tagjait a minisztérium nevezi ki.

LEGUJABB SPORT

KÉT VIZIPÓLOEREDMÉNY MAGDEBURG CSÜTÖRTÖKI NAPJARÓL

Belgium—Jugoszlávia 3:0 (1:0).

Csehszlovákia—Olaszország 7:3 (3:1).

A női műugrás végső helyezése: 1. Jordan német. 2. Larsen angol. 3. Kapp német.

A Viitorul ranksütötte nagy ágyuját

Az volna észszerű és következetes, hogy a hitlerizmus fokozatos összeroppanása után, amely minden tisztánlátó ember szeme előtt nyilvánult meg a június 30-iki és július 25-iki eseményekben, alább hagyjon legalább valamelyest a faji, nemzetiségi és felekezeti gyűlölködés közvetlenül, vagy közvetve általa felszított többszörzása a viharzása s hogy újra tért hódítson a szabadelvűség, a megértés szelleme. Ez azonban — legalábbis egyelőre — nem tapasztalható. A nemzeti féltékenység, gyanakvás és érzékenység hullámai tovább csapkodnak s habjuk még mindig elvakít olyanokat is, akikről fel kell tételni, hogy általában adnak, sulyt helyeznek a lehető elfogulatlanságra és mérsékletre. Az idegességében vaká váló türelmetlenség ragálya nálunk is tovább terjed s a rémlátások hályogos szeme egyre-másra csomót keres és igyekszik láttatni a kákan is, ebből pedig nemlétező veszedelmeket fúj fel. Már indokolt és könnyen érthető panaszra sem nyitnak a szánkat anélkül, hogy rögtön az irredentizmus vádjával ne illetnének, rák ne sütnék az államellenesség bélyegét.

Legutóbbi, pénteki keletű számában már a Viitorul, a kormánypárt felhivatalos lapja is követi azoknak a túlzó, hazafias, bátran sovénnek nevezhető jobboldali román sajtószervezetnek a példáját, amelyek ugyszólván minden megnyilatkozásunkba, minden elkeseredettebb kifejezésünkbe irredentizmust magyaráznak bele, amelyek még az eszmei fegyverekkel, a meggyőző érveivel való védekezési kísérleteinket sem hajlandók elviselni. „A magyar irredentizmus vakmerőségei” címen vezethetően terjedelmes cikket közöl, amelyben idézi mult szombat számunk vezércikkének bevezető részét s azt irredentista illetlenségnek, sőt vakmerőségnek minősíti, amely miatt „helyünkre kell tenni” bennünket.

Miben áll ez az irredentista illetlenség, sőt vakmerőség? Nem egyébben, mint abban, hogy szóváttuk a nyelvünk, a kulturánk ellen folyó ádáz hajszát egyrészt azzal kapcsolatban, hogy az egyik ezredben karcerelek büntetik azokat a magyar katonákat, akik hazulról magyarnyelvű levelet kapnak, másrészt pedig a kisebbségi magyar tanerők gyötrelmes nyelvviszargatásával összefüggésben. Azt merjük írni, hogy nyelvünk és kulturánk sorsa forog kockán, „amiben mégis élni akarunk, aminek jogaiért tovább vállaljuk a harcot, mert reménykedünk abban, hogy végül is győzni fog a belátás s a mai nagy, embertelenül nagy hajszát a megértés és a kiengesztelődés korszaka váltja fel”.

S ezt a passzust többek között azért idézte a Viitorul, „hogy megmutassa, meddig megy a vakmerőség”. Majd leszögezi, miszerint „merő hazugság olyat állítani, hogy a magyar katonát, aki katonai szolgálatát teljesíti, karcerelek büntetik, mert anyanyelvét használja”. Felszólít bennünket, hogy csak egyetlenegy ilyen esetet is hozzunk fel. Aztán utal arra a cikk, hogy „a magyar kisebbségnek joga van megőrizni nyelvét és kulturáját s hogy senki sem gondol azoknak az eljárásoknak a gyakorlati alkalmazására, amelyek Erdély volt urai a románokkal szemben használtak. Erdélyben — mondja a cikk — a magyar iskolák ezrei működnek zavartalanul, amíg a magyar rendszer alatt a románoknak csak annyi iskolájuk volt, amennyit az ember az újrain megszámolhatott. És hogy százával jelennek meg magyarnyelvű lapok Romániában, kétszer annyi, mint a magyar uralom alatt, amíg annakidején Erdélyben csak 2—3 román lap volt, azok szerkesztői pedig éveket töltöttek börtönben egyszerű bírálatok és olyan állítások miatt, mint a szóbanforgó idézet is.

Mindezt annak kapcsán olvassa fejünk-re a Viitorul, hogy kifogásolt vezércikkünkben alapjában véve és lényegileg a belátásra apelláltunk, illetőleg bátorítottunk kifejezést adni abbéli reményünknek, hogy ez végül is győzni fog és elkövetkezik a megértés és kiengesztelődés korszaka. Eszerint már ez is irredentizmus, irredentista illetlenség, sőt vakmerőség. Már abban a bizodalomban sem szabad szóvá tennünk szorongatottságunkat és sérelmeinket, kétségtelen és maga a lap által sem vitatott, sőt megerősített jogok

NEMES FERENC RIPIORTJA:

ÁROKPARTRÓL a „szerkesztői” székebe...

Zavaros mult, amely különös jelenre kötelez! — Milyen emberek acsarkodnak a magyar kisebbség ellen? — Mérföldkövek a kolozsvári hecc-lap „direktorának” életéből!

Kolozsvár, augusztus 17

Adott körülmények között meg is tudnánk határozni talán azon a „pályafutáson”, amelyről alább akarok beszámolni... Mert valahogyan olyan „amerikai izü”... Kísérő regényes, kissé szertelen és mindenekfelett nagyon jellegzetes!

Ha nem tudnám, hogy kiről van szó, riport helyett novellát csinálnék az anyagból. Biztos megíratnák vele néhány olyan hölgyet, aki hajlamos még az érzélgésre...

Jelen esetben azonban korántsem célom könnyeket kicsalni! Inkább elképedésre pályázom.

Jóllehet az olyan természetű „karrier”, mint amilyen a kérdéses is, nem eltérő jelenség... Impériumváltozás óta, többségi részről, százzal és ezrével történtek ilyen „felkapaszkodások”. Sok új nevet kellett megtanulni minden vonalon, ismeretlen kódlovagokét, akik jöttek,

láttak és győztek... Apró falvak, nyüzsgő városok és messzi vidékek ismeretlen mélyéből merültek fel, hogy egy határozott lépéssel bevonuljanak a közéletbe... Legtöbbjüket támogatták, hönök alá nyultak, előlről huzzák és hátulról taszították, amíg horgonyt nem vetettek valamilyen biztos kikötőben...

Ilyetén eset ez is...

Külön érdekessége csak annyi, hogy — sajnos, — „szakmába vág”... Mert ugynevezett „szerkesztő”-ről van szó! Gonza Gligoról, akinek magyarok és zsidók ellen egyaránt uszító „Coasa” című lapjáról egyik nemrég riporteromban igyekeztem hü képet festeni! Annakidején említést tettem a lap egyik szenzációjáról, amelynek során a „Coasa” riporter színes beszámolóban ecseteli, hogyan vert bunkójával szájba néhány öreg magyar nyugdíjast!

Nem éreketlen a kisebbségnek megismerni, hogy milyen multja van annak az embernek, aki korlátolt példányszámu és ugyanolyan stilusu lapjában sorozatosan izgat ellenel

Szó se róla, mindez nem emeli nagyon az újságírói presztizst, mégisincs lelkiismeretfurdalásom, mert az ilyen „egyéniségek” olyan kivételes jelenségek, hogy valamennyiüket két kézen össze lehetne számítani!

Bár a kéz, amely az ilyenekkel kapcsolatosan felemelkedik, sokkal üdvösebb cselekvésre hivatott, semhogy számolgasson!!

Knoblauchnak, a jónéhány évvel ezelőtt nagy sikert aratott „Faun” szerzőjének van egy „Mérföldkövek” című színműve, amely nagy ugrásokban mutatja be egy család életét... Ime, néhány ilyen mérföldkövön Gonza „direktor ur” regényes karrierjéből...

Egy különös pályafutás története

Parancsoljanak 12 évvel ezelőttre, 1922-be visszaszámolni.

Színhely: CFR-műhely.

Itt furna, faragna, kalapálna tanonc-sorban lévő hősünk, három elemivel a háta mögött, hárbiznának valamilyen munkát... Általában az a vélemény róla, hogy ügyetlen... Nem is nagyon törődnek vele.

Hát csak lábatlankodik. Igénytelen figura, senkinek sincs baja vele, csak éppen hasznavehetetlen...

Egy ideig tűrik...

Aztán kikértil.

Nem „valódi hitlerista csizma kísérletében”, mint ahogy a „szerkesztő ur” Munteanról, a Dimineața egyik munkatársáról, nemrégiben írta, hanem simán, szépszerével...

A műhely kapui bezáródnak mögötte.

Ekkor szakított hősünk a tisztas iparral, amelyhez éppen annyi tehetsége volt, mint jelenleg az újságíráshoz...

Néhány hét szünet... Hősünk az utcán bolyong, amíg a következő színhelyet: az árokpartot bedisztelezik.

Kissé nehezen telik az idő. Ehes és elcsigázott, szeretne már végigheveredni...

Végre csenget a kulisszák mögött a Sors, a nagy „ügyelő”, mire felgördül a függöny...

Tehát a színhely: árokpart.

Az előtérben közömbösen hullámlzik a járókellőknek öltözött statisztéria... Ahogy szétválnak, néhány pillanatra látni lehet az extanone mozdulatlanul heverő testét...

Hirtelen egy jólöltözött ur válik ki a tömegből és energikus léptekkel felé siet... Clopotel Joan, a „Patria” című lap akkori főszerkesztője...

Felnyalabolja...

Ez a mozdulat megpecsételi hősünk további sorsát! A bezárt műhelyajtó helyett új nyílik meg előtte, amely mögöl tollak sercegését, írógépek kopácsolását és rotációs gép zúgását lehet hallani!

Ut a „szellemi munka” felé!

A „Patria” redakciójának szolgája lesz!

Rövidesen olyan körülmények adódnak elő, mint a CFR-műhelyben!

Megint csak alkalmatlan!

No, nem kerül újlag az utcára! Az Élet sokkal rutinosabb író, semhogy azonos és sablonos felvonásvegyeket csináljon!

Közben ugyanis a nemzeti-parasztpárt kerül uralomra...

Hogy-hogynem, főszereplőnkét, végrehajtói minőségben az adóhivatalban látjuk viszont...

Elfelejtettem előre kikötni, hogy semmin sem szabad csodálkozni! Eppen az ellenkezőjét kértém! Hát lehet...

Lehet, de nem kell! Mert az egész, bármilyen bizarr is, az adott körülmények következtében, „magától érthetődik”...

Hogy is mondja a közmondás: „Ha rövid a tehetség, told meg a nemzetiséggel!” Ezt azonban már csak a „gyöngébbek kedvéért” mondom.

Ismét változik a szín. A darab az nem két-színű...

Hősünknek az adóhivatalban sem nyitnak babérok.

Noha, de mégsem...

Hogy-hogynem — bocsanat, de megint csak ezt a kifejezést használhatom! — a Macri tábornok tulajdonában lévő „Clopotul” című lap tudósítója lesz...

Már ir, sőt támad... Egyelőre többségeket... Még hozzá nevezetes személyeket: Vajdát, Hatjeganut, Mihált...

A jövedelmezőbb és korszerűbb kisebbség-ellenes és antiszemita műfajra később tér át, amikor Giurgiu Joan dr. ügyvéd, az ismert kriminalista az általa alapított „Coasa”-t átadja neki...

A „kaszát”, amellyel felelőtlenül lehet suhintani... Lekonyult kisebbségi kalászkok dülnek rendre közörszűrtlen pengéje alatt...

Közben zsidózik is!

Aztán „kiküldi magát” és zsarolgat! Ilyen esetekben a többségeket sem kiméli. Lásd Mureșan pénzügyi vezérigazgatót, stb.

Most aránylag nyugodt mederben, azonos hangnemből, apró pofonokkal fűszerezve folyik élete!

Nem ő adja!

A kételyek eloszlatása végett: az egészet nem azért írtam, mintha akár a lapnak, akár a lap tetején öklömmel betűkkel diszolgó „di-

amit az ottszolgáló magyar katonák kapnak. Megnyugtathatjuk a Viitorul, hogy nem az újjunkból szoptuk ezt az értesülést, hogy a bizonyító levelezőlapot a szóbanforgó magyarpárti tagozat elnöksége eljuttatja nemcsak a közvetlenül illetékes hadügyminiszterhez, hanem bemutatja majd a parlamentnek is, hogy a tény semmiképpen se lehessen kétségbevonható.

Sajnos, korántsem „merő hazugság” ez. Mi nem általánosítottuk az esetet, hanem pontosan megjelöltük, hol divik ez a jogfosztás, amelyet — lám — a Viitorul maga is hihetetlennek tart. Már pedig képtelenek vagyunk elhinni, mert teljesen hitelt érdemlő helyről származik az értesülésünk.

A Viitorul a kormánypárt s ezen a réven a kormány felhivatalos lapja, a li-

rector de ziar-nak a legesekélyebb fontosságot tulajdonítanám!

Hogy miért íródott meg mégis ez a riport? Csak azért, mert be akartam mutatni a kisebbségnek az ellenük acsarkodó hangok tulajdonosai egyikének multját és meghökentő pályafutását!

Hogy elégtételük legyen! Annyi, amennyi...! Bár nem hiszem, hogy mindez kicsit is megnyugtató!!

Előbb megfojtotta,
aztán elásta csecsemőjét
az elvetemült ismeretlen
anya

Nagyvárad, augusztus 17

A Mosoiu-utcai gyermekgyilkosság ügyében a rendőrség és a hatóságok befajezték a vizsgálatot. Megállapították, hogy az ismeretlen anya előbb megfojtotta, aztán elásta csecsemőjét. A gyermek nyakán világosan látszanak a fojtogatás nyomai. A gyilkos anva kiletét még ezideig nem sikerült megállapítani.

Egy nagyváradai cég
szarka?

Nagyvárad, augusztus 17

A Wechsler Adolf és Társa cég feljelentette a rendőrségen Elidesz Lajos és Kemenczy Miklós nevű alkalmazottait, továbbá az üzlet nevű üzletében álló Magyar Áron árukihordó kocsiát, akik már hosszabb idő óta lopkodják a cég áruit s így jelentékeny összeggel károsították meg a vállalatot. A rendőrség valamennyiüket letartóztatta. Jelenleg az irányban folyik a nyomozás, hogy megállapítsák: kik voltak a Wechsler cég szarkái-nak az orgazdái.

berális, magyarul: szabadelvű párt szócsove. Ez a szerepe megköveteli, hogy megfontolt és körültekintően tárgyilagos, minden elfogultságtól mentes legyen. De megkívánja ezt pártjának az a programja is, amelyért Duca G. Jonnak vértanulálit kellett halnia. Elfogulatlanul pedig igazán nem lehet olyan könnyelműen rák sütni a rosszhiszeműség vádját, mint ahogyan idézett vezércikkünkkel kapcsolatosan teszi. Ha csak tényleg nem fajult már odáig az itélőképeség, hogy a belátás, megértés és kiengesztelődés sóvárgása is illetlen, sőt vakmerő irredentizmus...

Nagyon olcsó dolog ugyanolyan eszközökkel hajszolni a népszerűséget, mint ahogyan most egyes ultraszovinszta orgánokban divatoz:

Nem fél a Viitorul, hogy komikussá kopik az ilyen bélyegző?

